Tizenkilencedik évfolyam. 139-ik szám.

ELŐFIZETÉS
HELYBEN:
Egy évre ..... 24 korona.
Egy hóra ..... 2 korona.
VIDÉKEN:
Egy évre ..... 28 korona.
Egy hóra ..... 2 k. 40 f.
HIRDETÉSEK:
4-hasábos petit sor egyszer 20 fil, minden következőnél 16 fillér.
Nyilttér sora 40 fillér

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:
Aradi és csanádi egyesült vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 257.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-Társaság.
József főherczeg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1904. | FELELŐS SZERKESZTŐ: Stauber József. | Péntek, junius 17.

Mai számunk főbb közleményei:

Vezércikk: Megfeneklett reformok.
A képviselőház ülése.
Orosz vereség, japán vereség.
A zarándi rendülés.
Nagy Sándor dr. a kincstári telepesekért.
Tüzoltás — puskaszuronynyal.
A megoltalmazott lóvasut.
Aradi visszaélések.
Öngyilkos katonák.
Legénybűncsű — botrányokkal.
Zilahy megkapta Debrecent.
A szemlaki rendülés.
Tárca: Saint-Louis, az amerikai világkiállitás városa. Irta: Kacziány Géza.
Csarnok: A belvederi Apolló. Irta: Hevesi J.

Megfeneklett reformok.

Arad, junius 16.

Nincs a társadalomnak olyan rétege, amelyet közvetlen közelről nem érintenének azon jogalkotások, amelyek hivatva vannak minden egyes ember legfontosabb életviszonyait, cselekvési szabadságát és jogainak miként érvényesitését meghatározni. Bár alapvető tétele a jogrendnek, hogy a törvény nemtudásával senki sem mentheti magát, mégis az igazságügyi törvényalkotások iránt teljes érzéketlenség uralkodik az országban.

Pedig éppen ezekben nyilatkozik meg elsősorban a nemzeti jellem, a nép gondolkodása. Azaz hogy kellene megnyilatkoznia, ha ugyan törvényhozóink erről meg nem feledkeznének. A Verbőczy jogából még tiszta magyar levegő, az eredeti magyar jogászgondolkozás árad. Az, amely megtalálta az utat a nép szelleméhez és erre épitette föl az ujabb és ujabb jogintézményeket. De hol van a *nemzeti jelleg* mai törvényalkotásainkban? Legtöbbje kitünő forditása a vonatkozó német törvényeknek.

Az érdeklődés hiányában veszedelmes példával jár elől maga a parlament, amint ezt az igazságügyi bizottságnak tegnapi ülése is bizonyitja. Az igazságügyi reformoknak a miniszter által előterjesztett nagy halmazához alig volt valakinek szava, de ami nagyobb baj, hogy a régen várt és valóban égető szükséget képező nagyon sok javaslatról, amelyek ezuttal már nem kerültek a bizottság asztalára, szó sem esett.

Nem tagadhatjuk meg az igazságügyminisztertől tevékeny munkásságának a dicséretét. Az is bizonyos, hogy az utóbbi évtizedek rohamos fejlődést idéztek elő a gazdasági élet és a szociális politika terén, ám, amelyeknek csakugyan ütött a tizenkettedik órája.

Nem szólva azon reformokról, amelyeknek megvalósitását az igazságügyminiszter ezuttal is kilátásba helyezte, mint az uj polgári perrend, a végrehajtási eljárás és a büntető törvény novellái, ezuttal nagy vonásokban a jogélet amaz ágait kivánjuk megjelölni, amelyek még csak emlités tárgyává sem tétettek.

Itt van, hogy mindjárt a legfontosabb és égetően sürgős kérdésre utaljunk: a *katonai biráskodás* kérdése. Régi rossz villágnak, az abszolut időknek szomoru emléke gyanánt kisért még ma is változatlan alakban, bár reformálását nem egy trónbeszéd kilátásba helyezte. De ugy vagyunk ezzel a reformmal, mint mikor a gyerekek, a „hol az olló“ játékot játszák. Akármelyiktől kérdezi, mindig a másikhoz küldi, Éppen ugy, mikor az igazságügyminisztertől kérjük a reformot, a honvédelmi miniszterhez utasit, ez meg tovább küldi a közös hadügyminiszterhez és megforditva. Pedig ha sem az orosz, sem a francia hadseregek fegyelmének a szóbeliségre és a nyilvánosságra alapitott büntető eljárás nem vált hátrányára, ugy nincsen aggodalomra ok nálunk sem.

Elodázhatatlan az *ügyvédi kar szervezetének ujjáalakitása* is. Kiköszöbölni annak a lehetőségét, hogy más jogi pályákon be nem vált elemek az ügyvédi karba beférkőzve, ennek tekintélyén csorbát ejtsenek. Egységessé tenni és emelni a birói és az ügyvédi képesitést s ezáltal a két kar közötti válaszfalat éppen az igazságszolgáltatás érdekében ledönteni. A végrehajtási eljárást az ügyvéd hatásköréből teljesen kivonni, ehelyett érdemleges munkájának kellő dijazásáról gondoskodni. Ezek szolgálnának az ügyvédi kar függetlenségének a megoltalmazására.

Megérett dolog a *végrehajtók államositása*. Nem hallunk a *csődtörvény reformjáról*, pedig mindenki tudja, hogy a mai eljárás mellett a hitelezők követelésüknek legalább valamely méltányos részéhez sem jutnak, a tőzdebirósági eljárás ujabbi sza-

Saint-Louis,

az amerikai világkiállitás városa.

Irta: Kacziány Géza.

Először fordult egész Észak-Amerika figyelme teljesen e fiatal, de máris óriási város felé, melynek lakói büszkén hirdetik, hogy valamikor az Unio főhelye az ő városuk leend. A századéves Louisioana-kiállitás oly roppant esemény e város életében, hogy alapittatása óta ehhez hasonló nem volt még s ez lesz az első igazi fordulópont arra nézve, hogy e város valaha az Unio központjává legyen. S mihelyt az Egyesült Államok elérik a száz milionyi lakosságot s törvénynyel zárják el Európa bevándorlói elől területüket, az Unio sulypontja mind inkább áthuzódik nyugot felé, melynek nagy városai már most is veszedelmes versenytársai New-Yorknak, Bostonnak és Philadelphiának, a Nyugat város óriásainak.

Saint-Louis igazi tipusa egy gyorsan felemelkedett és nagyra nőtt amerikai városnak. Laclède francia prémvadász alapitá 1764-ben, XV. Lajos király tiszteletére nevezve el kis telepét a Missisippi mentén Szent-Lajosnak. (St. Louis), mely nevet későbbi viszontagságai között is megtartá. A francia kormány Laclédenek szabadalmat adott az indiánokkal folytatandó kereskedelemre, igy ő aztán társakat gyüjtvén, a nagy folyam nyugoti partján megalapitá kis telepét anélkül, hogy tudta volna, hogy a nyugati rész már 1762 óta Spanyolországé, a francia kormánynak Spanyolországgal kötött titkos szerződése alapján. Pár év mulva Spanyolország birtokába is vette a Missisippi nyugati partjait s ezzel St. Louis fejlődése is megakadt. Midőn 1800-ban végre Franciaország visszavette a régi birtokát, az egész telep mind össze 140 házból állott. Az első konsul (Napoleon Bonnaparte) előre látván, hogy Franciaországnak egyelőre elég három világrészben birt földjeit megvédelmeznie, 15 millió dollárért egész észak-amerikai területét a Missisippitől föl Alaszkáig eladta 1804-ben az Uniónak és igy az idén mult száz esztendeje, hogy a Louisiananak nevezett óriási földterület, mely az Unio földjének felerészét teszi ki, az angol-szász faj birtokába jutott, mely azt nagygyá tette. A birtokba vétel alkalmával egész St.-Louis kerületnek nem volt több mint 2280 fehér embere, az egész Felső Louisiánának, néhány száz millió hold földön 9020 fehérbőrüje, a többi mint indián volt. Alig száz év alatt a fehérbőrüek majd 80 millióra szaporodtak, az indiánok pedig ugyan e területen lefogytak 60,000-re. Ez a száz év első óriási eredménye. A három nyugati nagy város, Chicagó és St.-Louis közül e legutóbbi a legrégibb: 1788-ban már 1197 fehér- és vörösbőrü lakója volt, 1870-ben 310,864; jelenleg (az 1900-iki népszámlálás szerint) 575 ezer 238 lélek lakja állandóan. Chicago gyorsabban fejlődött, mert 1840-ban még csak 4470 lakosa volt, jelenleg pedig 1,698.575 ember mondja állandó otthonának e világvárost, mig Cincinnati, mely 1800 ban 750 lakossal dicsekedhetett, egy évszázad mulva 325,902 lakost mondhatott magáénak. Ilyen az amerikai városok növekedése, mióta függetlenségüket megnyerték és politikájukká az egyéni szabadságot tették.

Ha St.-Luist tipikus amerikai városnak nevezem, az annyit tesz, hogy rengeteg gyárral van ellátva, melyben a vas-, dohány-, ruha-, cipő-, sör-, pálinka- és egyéb ipar óriási mérvben üzetik. A prairiekkel folytatott közvetlen érintkezése folytán lisztkereskedése és malomipara igen fejlett, ezenkivül óriási ló- és ökörvérvásárai vannak, melyekben a ranchokon és farmokon tenyésztett háziállatok tömege kerül eladásra, kelet felé szállitatás céljából. A város maga egy erős központból áll, melynek gócpontja a városháza és a pályaudvar (Union depot), ez üzleti központ köré jegecedik az a tömérdek szép és kényelmes családi ház, melyben zöld pázsitos kertecskék közepette lakik az uri népség és munkás egyaránt, amaz külön házban egy-egy család, emez 3—4-ével egy házban, sok boardossai együtt (szobabérlő.) A város három szélét ugyannyi hatalmas park szegélyezi: északon az O'Fallon-park, nyugaton a Forest-, délen a Carondelet-park, melyek területe egyenkint felér a budapesti Terézvárossal Városligetestől együtt. Jó levegőről tehát gondoskodott St.-Louis város a saját lakossága számára.

Mai számunk 14 oldal.

bályozásáról, illetve hatáskörének megszoritásáról.

Magyarországnak egyik legnagyobb baja, hogy az Ausztriával való kapcsolat rideg és konzervativ értelmezése folytonos válságokba sodorja a nemzetet és a parlamentet. Ezért nem jut idő a polgárosodás legfontosabb kérdéseinek törvényhozás utján való rendezésére. Az igazságügyi reformokra pedig jogállamunk kiépitésének érdekében föltétlen és halaszthatatlan szükség van s ott, a hol a kormányok oly széditő gyorsasággal tudják előkésziteni a hadügyi százmilliók megszavazását, kell, hogy alkalmat és módot teremtsenek a belső konszolidáció föltételeinek biztositására is. Mert a törvényhozás nem csak arra való, hogy az anyagi szükségleteket, pénzt és véradót megszazazza, hanem, hogy a civilizáció utján is előre vezesse a nemzetet. A megszilárdult jogrend pedig a polgárosodás egyik elsőrendü feltétele és áldása.

P—p.

Országgyülés.

A képviselőház ülése.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, junius 16.

Népes a folyosó, szokatlanul népes. Várják a nagy eseményt: *Eötvös* Károly beszédjét. Mert tudja *Olay* Lajos bizonyosan, hogy a vajda bejön és beszélni fog.

De bejön-e pontosan, beszél-e elsőnek? A miatt futkos Olay és kéri *Lengyel* Zoltánt, hogy beszéljen husz percig, ha addig nem, tizig. És Lengyel beszélt az ő szokása szerint, a mivel kieszközölt vagy három elnöki rendreutasitást.

Eötvös is beszélt, de csak az ülés végén. A miniszterelnök tegnapi felszólalásával foglalkozott kissé epésen, kissé mérgesen. *Tisza* István gróf higgadtan válaszolt a vajdának, ugyszintén *Polónyinak* is a trónörökös üdvözlésére vonatkozólag tegnap elmondott határozati javaslatáról. A vita vége az lett, hogy az *indemnitásról szóló törvényjavaslatot elfogadták.*

Ülés végén *Nagy* Sándor dr., a nagylaki kerület orsz. képviselője szüzbeszéd keretében interpellált az *arad-* és csanádmegyei telepesek dolgáról.

A képviselőház ülése junius 16-án.

— Kezdete d. e. ½11 órakor. —

Elnök: Perczel Dezső.

Az ülés szomoru bejelentéssel kezdődött. *Szontágh* Pál, aki sok ideig volt tagja a képviselőháznak, melyben az alelnöki tisztet is viselte, meghalt Nógrádban. A Ház jegyzőkönyvbe iktatta az elhunyt emlékezetét.

Ezután a miniszterelnök az állami számvevőszék jelentését terjesztette be.

(Az indemnitás vitája.)

Lengyel Zoltán volt a napirend első szónoka. A nemrég lezárult másféléves nemzeti küzdelemre vet pillantást. Tüzhányó kitörésének nézi azt, amely két minisztériumot fojtott meg. Tisza pedig az elemek háborgása alatt folyton azon mesterkedett, hogy miképpen lehetne a nemzeti küzdelmet letörni. (Zaj a jobboldalon).

Belitska Béni: Ugyan, ugyan!

Lengyel Zoltán: Jó lesz közbe nem szólani, mert eszebe juthatna, hogy idéz néhány kormánypárti honatyát, aki szaporán sugdosta a fülébe: „Csak folytasd Zoltán az obstrukciót, hogy az a kutya Tisza ne kerülhessen kormányra". (Zaj és derültség).

Rákosi Viktor: Ez vagy Gajári Géza, vagy Münnich Aurél volt. Meg mernék rá esküdni.

Bauer Antal: Mondja meg, ki volt? Kérünk neveket!

Elnök: Figyelmeztetem Lengyelt, hogy ne használjon inparlamentáris jelzőket.

Lengyel Zoltán: Hát pedig akárhogy is ugratnának, még sem nevezem meg az illetőket. (Zaj a jobboldalon).

Felkiáltások (a jobboldalon): Szóval gyanusit!

Lengyel Zoltán azt fejtegeti azután, hogy Tisza egy szót sem váltott be abból, amit igért. A függetlenségi pártnak, ha el is követte annak idején a nagy hibát, most már kötelessége hathatósabb módon ellenőrizni a kormányt.

Nessi Pál: Ne tanitgasson bennünket!

Pozsgay Miklós: Beszéljen a kormánypártnak!

(A képviselők kivonulnak.)

Lengyel Zoltán: Csak a véleményét mondotta el. Szigoru ellenőrzést kell gyakorolni a kormány felett, mert nem nemzeti csapáson halad. Hiába feszeng Gajári Géza képviselő ur, mégis igaz, amit mond.

Gajári Géza: Ha rólam beszél, kimegyek. (Kimegy a teremből).

Lengyel Zoltán: Arról beszél, hogy hány küldöttség követelte a nemzeti nyelv érvényesülését. Még Nagy Mihály, a kecskeméti kormánypárti képviselő is vezetett ilyen küldöttséget.

Nagy Mihály: Azt akarja, hogy én is kimenjek? (Nagy derültség). Hát én is kimegyek! Alászolgája! (Kimegy a teremből).

Lengyel Zoltán ezután Tisza programmját birálta és arra a következtetésre jutott, hogy a kormány eddig egyetlen egy igéretét sem teljesitette. Nem 48-as és nem 67-es politikára van szükség, hanem szabadságharcra, a mely megszerzi a nemzet függetlenségét. Hogy a nemzeti politika nem érvényesülhetett, ennek az oka, hogy *kormányai hitványak voltak.* (Nagy mozgás.)

Elnök: Figyelmezteti a szónokot, hogy inparlamentáris kifejezéssel ne éljen.

Lengyel Zoltán: Kezet fog mindenkivel, a ki a függetlenségre törekszik. Nem fogadja el a javaslatot. (Helyeslés a baloldalon.)

Elnök: Lengyel Zoltánt rendre utasitja most pótlóan, mert beszédje elején azt mondta, hogy a magyar parlament egy része hitvány.

Buzáth Ferenc miután a javaslat ellen foglal állást a néppárt nevében, mert a Tisza kormányhoz, bizalommal nincsen, mert ebben a régi rendszer feltámadását látja. Birálat tárgyává teszi a pénzügyi szempontokat és szemére lobbantja a kormánynak a nagy katonai terheket, a melyektől mi sem térül vissza, mert a pénz zömét Ausztriában költik el. A javaslatot nem fogadja el. (Helyeslés a baloldalon.)

(Eötvös a helyzetről.)

És most Eötvös Károly következett volna. Az ülést azonban öt percre felfüggesztették.

Eötvös Károly szünet után állott fel szólásra. Általános figyelem kisérte és bejött a terembe Tisza István gróf kormányelnök is. Eötvös mindjárt azon kezdte, hogy a javaslatot bizony nem fogadja el, mert a viszonyokat komoraknak látja. (Helyeslés a baloldalon.) A mióta képviselő, sohasem látta a helyzetet oly kétségbeejtőnek, mint most. Jellemző erre az, hogy a miniszterelnök, a ki mindössze csak nyolc hó óta kormányoz, tegnap már szükségesnek látta, hogy védekezzék.

Behatóan foglalkozott Tisza beszédével s ő is arra a konkluzióra jut, hogy a miniszterelnök mit sem tartott be abból, a mit igért. Majd felhozza, hogy rendkivül sok királyi hivatalnok van az országban. Nemrég Veszprémmegyében még csak két királyi hivatalnok volt: a főispán s egy sótiszt (Derültség), tessék megnézni, mennyi van ma. Nem a nemzet érdeke, hanem az osztrák kormányzási rendszerből átvett helytelen intézkedések miatt nőttek meg oly óriásilag az állami kiadások.

(A közös hadseregről.)

Ezután azt igyekszik bebizonyitani, hogy a miniszterelnök sem nemzeti, sem más irányban nem tartotta be igéreteit. Majd a katonai igazságszolgáltatással foglalkozik.

A miniszterelnök részéről azt a kárhozatos beszédet hallotta, hogy a magyar elem szivvel-lélekkel katonailag teljesen beleolvad a közös

---

A város üzleti része a fennebb emlitett két épület közé csoportosul, a Missisippi partjától a Washington Avenueig és a Market Streetig; keresztülszeli ezt a minden nagyobb amerikai városban található Broadway. E helyen egymás mellé szorulva állanak az égvakarók, tele irodákkal, melyekbe 8—10 lift röpiti fel a businessüket végezőket, nagy hotelek, bankok, börzék, fényes üzletek, vendéglők, üdülőhelyek, pénzintézetek és ügynökségek, zongora és egyéb raktárak kurtakocsmákkal váltakozva, fényes szinházak és óriásdámákat mutogató bódék, nagy áruházak, melyekben mozgó lépcsők visznek fel a 8—9-ik emeletre, földfeletti és alatti vasutak, mindenféle keresztyén felekezetek diszes templomai, a város tömérdek iskolája stb. stb., melyek mind tarkabarka tömegben együtt adják az amerikai várost.

Legélénkebb élet azonban mégis a Missisippi partján van, hol a rengeteg folyam ezer és ezer gőzhajót, gőzkompot, vitorlás bárkát, kőszénszállitó deregiyét, buzás és állatszállitó kompot hord hátán. A Missisippi mindkét oldala kikötőhelyekkel, áruházakkal, elevátorokkal, gyárakkal szegélyezve tarkállik a munkás emberek hemzsegő csoportjaitól, kik pihenés nélkül végzik izomtépő és izompusztitó munkájukat, hogy aztán este 6 órakor abbahagyva azt, hazasiessenek ebédelni s utána, csinosan felöltözve, szórakozást keressenek. Az észak-amerikai klima ugyan mindénnap megkivánja a maga napszurásos áldozatait, de azért e nép a gyilkos hőségben épp ugy dolgozik, mint a dermesztő hidegben, egyetlen enybülése a pintszámra ivott jeges viz, a szájából ki nem fogyó bagó és a köpködés.

Ez utóbbi tekintetben talán az egész Unióban a legnagyobb rekordot St. Louis éri el. Alig van teleköpködöttebb városa az Egyesült Államoknak mint St.-Louis, pedig New-York sem utolsó a bagózásban, de még ott tulságosan sok az idegen s ezek nem részesek az amerikai nemzeti bünben, mely egyedül teszi szenvedhetetlenné a civilizált idegen számára az amerikai tartózkodást.

Hiába van minden nyilvános helyen kiirva az egy évre terjedő elzárás és 1000 dollárig terjedő birság tilalma, — a st.-louisi ember mindenüvé odaköpik, ahová nem is kellene. Jaj annak, aki véletlenül közel megy egy street-carhoz, (villanyos kocsi) mert ablakából az ő kalapjára vagy vállára röpül a bagólé. Ha benn ülünk a kocsiban, sohase vagyunk biztosak abban, hány szomszédunk köp le bennünket egész ártatlanul. Mint Kohányi Tihamér, a Szabadság derék szerkesztője, egy különben teljesen amerikai szellemü gentleman megjegyzé, köszönjük meg, ha csak nadrágunkat köpik le, mert sokkal rosszabbul is járhatnánk. Oly országban, hol szenátus márványtermében minden két szenátor asztala közé egy-egy óriási csésze van elhelyezve, nem csoda, ha mindenütt bagós pofákat látunk.

No de hát az egész Egyesült-Államokban igy van, mért legyen St. Louisban másképp. A nép durvasága a civilizált ruházat dacára nyugaton még szembetűnőbb, mint keleten, hol már mutatkoznak a finomodás jelei az alsó rétegekben is. A durvasággel egyrészt a bünök változatossága, másrészt a patriarchális becsületesség jár együtt. Chicagoban és St.-Louisban nyilt utcán is leütik az embert olykor; viszont azonban az összes farmokban nyilt ajtó mellett alszanak a tulajdonosok s a verandán egész nyáron künn marad egy csomó mindenféle butor és háztartási cikk anélkül, hogy ezek közül csak egy darab is hozzáragadna egy szurkos tenyérhez. Pedig ahol a néger elem tulnyomó, ott a lopás is gyakoribb s a hatóság nem törődik a lopásokkal: vigyázzon kiki a holmijára. Az igazságszolgáltatást nyugaton a patriarchális lincselések képezik: egy-egy rajtakapott tolvajt hamarosan felhuznak egy telefonpóznára vagy vaskeritésre s az óriás termetü policeman nyugodtan nézi a dolgot.

St.-Louisban tömérdek a néger, de hát hol nem az az egész Unióban? Washington lakosságának majdnem fele néger, külön iskolák, templomaik vannak. Az Egyesült-Államok lakosai között körülbelül másfél millió néger tartozik a szabadkőmives társulatokhoz, melyek ott igazán nemes hivatást végeznek a durva erkölcsök javitására. A néger piszkot azonban még ezek se tudják elenyészteni, mivel maga a négerség, renyhesége és tisztaság iszonya folytán jól érzi magát a szennyben.

Alig van komikusabb látvány, mint egy néger dandy, vagy diszes fiatal nigro lady. Előszeretettel viselnek tiszta fehér ruhát, rikitó szinü

hadseregbe. Ilyen eszmékkel dobálózni még Ausztriában sem volna szabad.

Emlékezzék rá, hogy volt olyan idő, mikor minden jó magyar ember azért imádkozott, hogy ha háboru lesz, az ellenség győzzön. A miniszterelnök is megéri még ezt az időt, ha a magyar katonaságot teljesen beolvasztják a közös hadseregbe.

Elnök a vitát berekeszti.

(A miniszterelnök válasza.)

Tisza István gróf miniszterelnök nyomban válaszolt Eötvösnek, a kinek állitásaival szemben azt bizonyitja, hogy Eötvös az ő nyilatkozatát egyszerüen elferditette. ő csak annyit mondott, hogy ha katonailag bele olvad is a magyar elem a közös hadseregbe, de szivben és lélekben teljesen megtartja magyar jellegét.

Foglalkozik azután Polónyi határozati javaslatával, hogy a Ház Ferenc Ferdinánd trónörökös fia születése alkalmából üdvözölje. Azt mondja a miniszterelnök, hogy arról nagyon nehéz most már komolyan beszélni, mert Polonyi hetekkel az örvendetes családi esemény bekövetkezése után adta be javaslatát.

A trónöröklésre vonatkozólag megjegyzi, hogy magyar király csak az lehet, a ki egyuttal osztrák főherceg is; a magyar alkotmány értelmében tehát ki van zárva, hogy Ferenc Ferdinánd trónörökös gyermekei valaha magyar királyokká legyenek.

(Az indemnitás megszavazása.)

Elnök erre elrendeli a szavazást. A többség *az indemnitásról szóló törvényjavaslatot elfogadta.* Polónyi határozati javaslatát elvetették.

Nagy Sándor dr. tette meg végül interpellációját, melyről alább külön cikkben emlékezünk meg.

Holnap a *vasutasok* fizetésének rendezésére vonatkozó törvényjavaslatot veszi a Ház tárgyalás alá.

TÁVIRATOK.

A dalai lámát elfogták.

Giangcse (Tibet), junius 16. Egy angol lovasitott gyalogcsapat *elfogta a lámát,* ki éppen Lasszából jött és kijelentette, hogy ha az angolok Lasszához közelednek, a tibetiek halálukig küzdenek. Hozzátette, hogy a dalai láma minden előkészületet megtett a Kinába való menekülésre.

Lemészárolt örmények.

Konstantinápoly, junius 16. Tegnapelőtt — Musból érkezett távirat szerint — április 25-től május 29-ig Szaszun kerületben *3000 örmény férfit, nőt és gyermeket öltek meg és 50 örmény falut pusztitottak el,* és hogy Mus városban 31 örmény üzletet pusztitottak el. A Musban lévő menekültek száma mintegy 4000, kik körülbelül minden élelmiszer hiján vannak. Ha a francia konzul Musban közbe nem lép, nagy mészárlás lett volna a város vidékén. Hir szerint a musi szandsákban még folyton tartanak az örményekkel való kegyetlenkedések. *Ormanian* örmény gregorianus ma erélyesen tiltakozott a portánál az állapotok miatt.

A zarándi zendülés.

(Főtárgyalás az aradi törvényszéknél.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 16.

Az *aradi* törvényszék ma hozott itéletet a *zarándiak* téli esete fölött. A mikor ugyanis a belügyminiszter a választói jog kiterjesztése dolgában a statisztikai összeirást elrendelte, a zarándi oláhok, valószinüleg bujtogatás folytán, félreértették az összeirás célját. Alighanem valami veszedelmes konskripciót sejtettek benne, mert az összeiró személyeknek megtagadták az engedelmességet, sőt, azokkal szemben fenyegető helyzetet foglaltak el, s agyonütést emlegettek.

Ezért az aradi ügyészség *Kurta* Tógyer, *Szelezsán* János, *Háj* Tódor, *Draga* Vazul, *Varga* Demeter, *Gerbován* Szenti, *Gerbován* Irime, *Varga* Tódor, *Pokriser* György, *Szelezsán* Péter, *Pokriser* Péter zarándi lakosokat hatóság elleni erőszak miatt vád alá helyezte, majd ugyancsak őket és *Drágán* Mitrut, a statisztikai adatok megtagadása miatt, kihágásért.

A nagy port fölvert ügyet ma tárgyalta az aradi törvényszék. A tárgyalás elnöke *Fábián* Lajos dr. itélőtáblai biró volt, szavazó birák: *Földes* János és *Kovács* József, jegyző *Rottár* Sándor. A vádhatóság képviselője *Szakolczay* Lajos kir. alügyész volt, a vádlottakat *Pop* C. István dr. védte.

A főtárgyalás folyamán a vádlottak azt mondták, hogy ők nem tudták, miféle összeirásról van szó. Tagadták, hogy az összeiró közegekkel szemben fenyegetést vagy erőszakot használtak volna. Az egyik azt mondta, azért nem engedte be az összeirókat, mert a gyermekei féltek az összeirókat kisérő csendőröktől. A másik azt vallotta: azért tagadta meg az adatok szolgáltatását, mert az apja nem volt otthon, s anélkül nem akart semmit se végezni.

A tanuk során kihallgatták *Csokány* Odön községi irnokot, *Mocz* Flóre kisbirót és *Farkas* Jakab községi rendőrt, akik az összeirásnál közremüködtek, továbbá két csendőrt, akik ez alkalommal őket kisérték. Ezek legnagyobb részt terhelőleg vallottak a vádlottakra.

A védő uj tanuk kihallgatását s a bizonyitási eljárás kiegészitését kérte, azonban a biróság rövid tanácskozás után a kérelemnek nem adott helyet. Ezért a védő semmiségi panaszt jelentett be.

Öt óra volt, amikor a hosszu bizonyitási eljárást befejezettnek nyilvánitotta a biróság.

Szakolczay Lajos kir. alügyész vádbeszédében a szocialista mozgalmakból indult ki, amelyet Goldnerék, Mezőfiék és Weltner Jakabék Aradmegye ezen vidékén is terjesztenek. Annyira mentek ezek vakmerőségükben, hogy már a télen összeiratták azokat, akik szocialistának vallják magukat. A helyzetre jellemző, hogy — amint a főtárgyalás során konstatáltatott — a zarándi községi biró fia is a szociálisták közé iratkozott. Ezt az összeirást követte az, amelyet a belügyminiszter a választói jog kiterjesztése szempontjából rendelt el. A zarándi szociálisták, akik az előbbi összeirást találták magukra nézve törvényesnek, a másodikkal szemben megtagadták az engedelmességet. Ha nem lett volna erről az összeirásról szó, már az, hogy hatósági személyek által foganatositott hivatalos eljárásnak ellene szegültek, azt meghiusitani igyekeztek, magában rejti a hatóság ellen való erőszak büntettét. Kérte az összes vádlottak elitéltetését.

Pop C. István dr. azt fejtegette, hogy a választói jog statisztikájának összeirása dolgában sem a belügyminiszteri, se az alispáni intézkedés nem lett kellőképp megmagyarázva a nép előtt. A parasztoknak csak annyit mondtak: „consciptio pentru vot" ebből pedig azok nem értették, miről van szó. A conscriptió alatt a nép katonáskodásra, vagy uj adónemre való összeirást sejt, s ezért huzódik attól. Jogi érvekkel fejtegeti, hogy a választói jog statisztikája nem volt oly intézkedés, amelynek megtagadása, vagy meghiusitása a hatósági erőszak tényét jelentené; annál kevésbé, mert a belügyminiszteri rendelet részletesen intézkedik, hogy mi történjék azokkal, akik az adatok szolgáltatását megtagadják, vagy az eljárást meghiusitsák. Panaszolja a zarándi közigazgatást, majd azt bizonyitja, hogy a községi irnok nem hatósági közeg, s hogy az összeiróknak nem volt joguk csendőri asziszteneiát használni. Kéri a vádlottak fölmentését, vagy azoknak legfölebb a kihágásban való elmarasztalását.

Este nyolc órakor hozta meg az aradi kir. törvényszék itéletét, a mely az összes vádlottakat, Draga Mitrut kivéve, *bünösnek* mondja a *hatóság ellen való erőszak* vétségében s ugyancsak valamennyit, Háj Tódort kivéve, a kihágásban. Ezért Pokriser Györgyöt és Pokriser Pétert *négy-négy havi,* Szelezsán Jánost, Háj Tódort *három-három havi,* Kurta Tódort, Drága Vazult, Varga Demetert, Gerbova Szentit, Gerbova Jánost és Varga Tódort *egy-egy havi fogházra;* majd ugyanezeket, Hájt kivéve és Drága Mitrut, külön egy napi fogházra átváltoztatható *tíz korona pénzbirságra* itélte.

Az ügyész sulyosbitásért, a védő és vádlottak fölmentésért felebbeztek.

---

nyakkendővel és keztyüvel. E fehér ruhában mindegyik olyan, mint a tejbeesett légy. Európai ember alig állja meg mosoly nélkül, hogy ilyen nigro dandyre vagy ladyre nézzen; ők pedig igen büszkék arra, hogy olyan szépek. A négerség zöme még ma is kiskoru — gondolkozását illetőleg, sok naivitás és természetes kedvesség van bennök, már mint a tisztességesebb részében, de belőlük telnek ki legnagyobb részt a tolvajok is.

A négerség St.-Louisban a Missisippi mentén lakik inkább, de aztán az egész városban elszórva mindenfelé. A város a nagy folyótól nyugat felé lépcsőzetesen emelkedik, amig végre a 200 lábnyi magasságot is eléri ott, ahol a villák és parkok kezdődnek. A város képét ez teszi oly jellegzetessé, hogy aki egyszer látta, sohase felejti el. A szelid emelkedésen kigyóznak végig a hosszu utcák és avenuek, melyeken villámgyorsan száguldanak végig az örökké tultömött villanyos vasuti kocsik, vegyes háztömegek között suhanva el, hol az égvakarók mellett alacsony lebujok állanak, hol holmi indián telephez, hol palotasorokhoz hasonlitva, egyetlen architekturájukkal a bevégzetlenség hatását keltve a szemlélőben.

Üres telkek fafalain végighuzódnak a félutcára terjedő reklámképek, különösen a whiskey- és szivarhirdetések, melyek tulnyomó számban uralják a hirdetési falakat. Henry George, a nagy emberbarát kétszeres nagyságu festett alakja minden fafalon ott látható, amint öt centes szivarja mellett felemelve szavát és jobb kezét, igy szól: „I am for men." („Férfiaknak való vagyok.") Ott a Robert Burns ötcentes szivar-reklámja minden tüzfal oldalán, ott a „Willson-whiskey that's all!" (Willson pálinkája — ez minden) az utcán álló, derékig érő bádogdobozok oldalán, ott a vörös holló whiskey hirdetése, mellettük a szinházak szines plakátjai s egy-egy szinész vagy szinésznő emberfeletti nagyságu szines képével árasztva el a város minden megragaszthatóan részét a falakon levő erélyes tilalom dacára: Post no bill! (Ne ragasz ide cédulát!), este pedig az óriás házak tetején sokféle szinben ragyognak a villanyos lámpákból összeállitott mondatok, melyeknek egyenként tünnek el szavai, hogy lassan és ezernyi változatban tündököljék végre a teljes reklámmondat, mely Dodd Dorettya cipőit, vagy John Brown lisztjét, X. borotválkozó szappanját, Y. mesés cipő-lakját, Z. pálinkáját hirdeti. A kirakatokban pedig ott ragyognak az áruk 1000 dolláros gyémánt melltűtől kezdve az öt centes edényekig és kefékig, gallérokig és kézinyomdákig, tarkitva élő kutyákkal, majmokkal, ludakkal, teknősbékákkal, hüllőkkel és halakkal, melyek mind vásárlókat vagy fogyasztókat becsábitani vannak hivatva.

Saint-Louis most csupa élet és forrongás lehet, a világkiállitás idején. Azon tündéri látványt, mit a kiállitás ragyogó palotái nyujthatnak, csak az ezeregy éjhez szokott képzelet rajzolhatja maga elé, de az is csak akkor, ha már látta Amerikát.

IRODALOM ES MŰVESZET.

A szinház műsora:

Péntek: Nincs előadás.
Szombat: Vénusz istenasszony, szinmű.

* **Vidéki szinházak jövője.** *Komjáthy* János két, anyagi és erkölcsi sikerekben egyaránt fényes évad után kérvényt nyujtott be a kassai szinügyi bizottsághoz, a melyben kéri, hogy a szerződést, a mely őt három évre kötelezi, oldják föl mostan, mivel az idén járnak le a három éves szerződések az összes elsőrangu vidéki városokban. A kassai szinügyi bizottság legközelebbi ülésén egyhangulag fogja fölcontani a szerződést, mert Komjáthy csak igy nyerhet szabad kezet a pozsonyi szinház dolgában. Ha a kormány évi harminchatezer korona szubvenciót biztosit neki, még az idén vonul be Pozsonyba, ellenkező esetben Kolozsvár ra pályázik. A kassai szinház megnyerésére a legtöbb kilátása *Makó* Lajos debreceni igazgatónak van, a kit Komjáthy ajánlott utódul, de számottevő pályázó *Nádasi* József, a volt pécsi direktor is.

* **Zilahy Gyuláné utolsó fellépte.** Az Aszszonyregiment ma esti előadásán lépett fel a nyári szezonban utoljára *Zilahyné Singhoffer* Vilma, aki ma is az egész előadás központját, fő vonzó erejét képezte. A müvésznő legközelebbi fellépése csak októberben, a téli szinházi évad kezdetén fog megtörténni.

Nagy Sándor dr.

a kincstári telepesekért.

(Interpelláció a képviselőházban.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, junius 16.

A képviselőház mai ülésének reánk, aradiakra, lokális érdekessége van. Nemcsak az, hogy aradmegyei témát feszegettek ott: a szegény sorsra került *kincstári telepesek* szomoru dolgait, hanem, hogy a ki ezt egy interpelláció keretében szóba hozta, a ki lándzsát tört mellettük, aradi ember: a nagylaki kerület népszerü uj képviselője, *Nagy* Sándor dr.

Hálásabb tárgyat aligha választhatott ennél Nagy Sándor parlamenti székfoglalójához. Az ő élénk temperamentuma, szónoki ereje, brilláns előadási technikája kétségen kivül sokat használt a telepesek ügyének, viszont a szegény apró emberek érdekeinek megvédelmezése már eleve is a rokonszenv megnyilatkozásával ruházta fel minden oldalról az uj honatyát. Mi Nagy Sándorral politikailag nem vagyunk ugyan egy táborban, de azért szivesen elismerjük, hogy a mai szüzbeszéd jó hatást tett reánk és arra enged következtetni, hogy Nagy Sándor dr. igen biztató parlamenti jövő előtt áll. Érdeklődéssel nézünk a mai debut után azon nagyszabásu beszédje elé, melyet a költségvetés tárgyalása folyamán szándékozik tartani.

Fővárosi tudósitónk megjegyzi, hogy Nagy Sándornak kitünő organuma van, megnyerő a megjelenése, folyékony és világos az előadása. Igy vélekednek felőle nemcsak a függetlenségi pártban, de a Ház egyéb részeiben is. Tartalmas, eszes szónokot vélnek benne, a ki be fogja váltani azt a várakozást, melyet a nagylakiak s a szükebb hazájabeli aradiak jövő politikai szerepléséhez füznek.

Nagy Sándor dr. mai képviselőházi beszéde szó szerint igy hangzik:

(A telepesek helyzete.)

T. Ház! Az *arad-pécskai* kincstári uradalomhoz tartozó, Csanádvármegyében levő, telepitvényes községek ügyében, különösen a váltságösszeg, vagy mint nevezni szokták, az örökváltság most folyó birói behajtásának kérdésében óhajtok a t. földmivelési miniszter urhoz interpellációt intézni.

Sajátságos, hogy a telepes kérdéssel aránylag igen keveset foglalkozott a közvélemény és hasonló volt az érdeklődésnek mérve a kormánynál is, melynek feladata és módja lett volna a bajokat szanálni, de bár évtizedek óta hangoztatják jogos panaszaikat a telepesek, soha komoly akció érdekükben a kormány részéről meg nem indittatott, de ennek dacára nem szüntek meg a telepesek ujabb és ujabb kisérletet tenni, hogy nyomoruságos helyzetükre a kormány figyelmét felhivják és kétségbeejtő állapotuknak végső stádiuma érkezett el most, midőn a folyó gazdasági évre a kormány elrendelte a *generális ekzekuciót*, lefoglalta a kincstár a telepesek ingóságait, zárgondnok bevezetését kérte termésükre, sokak ellen árverést tüzött ki, szóval a telepesek azon veszély előtt állanak, hogy házukból, telepitvényükből kidobatva, sok ezer család földönfutóvá lesz.

Az 1873. XXII. t. cikkben megalkotott telepitéssel nem lehetett más célja a törvényhozásnak, mint magasabb közgazdasági szempontból tisztességes megélhetésre alapot nyujtani az állam azon polgárainak, kik elhatározták, hogy egyesülve községet alkotnak a magyar királyi kincstári birtokon létező és a törvényes rendelkezések mellett ezen célra átengedett, illetve eladott telepitvényeken. A törvényhozás arra gondolt, hogy a telepités által sok ezer család ekzisztenciát nyer és hathatósan elejét veszi a kivándorlásnak. Habár a kincstár és a telepitvényesek között formailag magánjogi viszony létesült, hiszen adásvételi szerződések köttettek, nem szabad szem elől téveszteni a törvényhozásnak kétségtelenül magasabb szellemü, közgazdasági és, hogy ugy mondjam ethikai intencióját, mely nem engedi, hogy a kincstár és a telepitvényesek közötti viszony tisztán magánjellegünek fogassék fel. Sajnos azonban, hogy idők folytán minden közérdekü vonás kiveszett ezen viszonyból, a telepeseket egyszerü adósokként kezelték, a kiket, ha hibájukon kivül is kötelezettségeiknek eleget tenni nem tudtak, perelni, exequalni kell.

(A végleszámolás nehézségei.)

Pedig a bajok eredete és a mai nyomoruságos helyzet oka és alapja nem a telepesekben, hanem a kincstárnak szinte hihetetlen indolenciájában és a valósággal komikus bürokratikus eljárásában keresendő. Ugyanis az 1873 XX. t. cikk alapján a kincstár 1875-ben állapodott meg a telepesekkel az eladásban, 1875-ben szünt meg az eddigi haszonbéres viszony és mégis csak 1879-ben és 1880-ban lettek a végleges szerződések kiadva és lett a vétel végleg finalizálva.

Mi következett ebből? Az, hogy mivel a szerződések 1875 ből voltak datálva, a kincstár 1875-ből számitotta a váltsági részleteket, tehát a telepes egyszerre ott állott 4—5 lejárt részlettel, egy csomó kamattal, rövid idő multva még perköltségekkel is hátralékban, továbbá fizetnie kellett volna a régi haszonbéres tartozást és 1875-től 1880-ig az állami földadót.

Elképzelhető, hogy az a telepes ebből a kis földből, melynek jövedelméből még községi adót, állami adót, megyei közmunka utadót és más egyebet fizetnie kellett, többé kurrenciába nem jöhetett és minden kétséget kizáróan nehezedett reá a biztos jövő, hogy a terheket viselni képtelen lesz, a terhek alatt összeroskadnia kell. Mert akármilyen magasra számitanók is a földnek hozadékát, képtelen a telep ezen szükségleteket a telepes részére kihozni ugy, hogy végre a kormány is egy évtized után belátta, hogy a helyzeten segiteni kell, és valamelyes akciót óhajtván a dologban, elrendelte hogy a telepesekkel ejtsék meg a végleszámolást.

Meg is ejtették 1891-ben a végleszámolást, de bizony nemcsak hogy köszönet nem volt benne, hanem ellenkezőleg, csak formailag is megállapitotta és fikszirozta a telepeseknek azon nyomoruságos helyzetét, melyben tényleg voltak. Ugyanis méltányosság helyett, melyet a telepesek méltán vártak, a jószágigazgatósági számvevőségek akként csinálták a leszámolást, hogy megállapitották az akkor mutatkozó, még fennálló örökváltsági összeget és ehhez hozzávették, tőkésitették a lejárt kamatokat, azután csináltak uj beosztást, mintha az lett volna a panacea, hogy uj beosztást csináljanak. A leszámolást azután a telepesekkel aláiratták, mintha csak az lett volna a cél, hogy a kincstár jogi bizonyitékot szerezzen követeléseire nézve.

(Egy példa a sokból.)

Természetesen, hogy mivel a részletek igy nemhogy kisebbek lettek volna, de sőt ellenkezőleg, tetemesen felemelkedtek és most már egyáltalán képtelenekké váltak a telepesek a részletek pontos fizetésére. Hogy a leszámolás miként történt és milyen állapotokat teremtett, azt legjobban illusztrálja egy példa, melyet azok közül felhozhatok.

Egy telepesnél az eredeti váltságtőke volt 3500 forint, fizetett 1892-ig 7100 forintot és tartozott 1892-ben a leszámolás szerint 3900 forinttal. Ugyan hogyan fizessen ebből tőketörlesztést, adókat és hogyan lehet elképzelni, hogy még meg is élhessen?

Hogy mennyire igazak és alaposak voltak a telepesek panaszai, annak illusztrálásául felhozom, hogy Csanádvármegye is szükségesnek látta, hogy a kérdésbe beszóljék és helyszini vizsgálatokat tüzött ki 1894-ben. Ezelőtt három évvel pedig már a tárgyalások is — melyeket egy miniszteri kiküldött vezetett volna — el lettek rendelve. Már a terminus is ki volt tüzve, de akkor egyszerre, minden ok nélkül, a tárgyalás felfüggesztetett, az ügy — magyarán mondva — elaludt.

A dolgok ilyen stádiumában rendelte el a bajokon való szanálás helyett a földmivelésügyi miniszter ur, illetve már elődje — de rendeletét a jelenlegi miniszter ur fentartotta — a generális ekzekuciót a telepesek ellen.

(A generális ekzekució.)

A végrehajtást foganatositották is. A miniszteri rendelet ugyan meghagyta, hogy a végrehajtásokat kellő tapintattal eszközöljék, de mivel elfelejtette a t. végrehajtó urakat kioktatni, hogy tulajdonképpen mi is az a tapintatos végrehajtás és miután erre nézve a végrehajtási törvény sem igen nyujt felvilágositást és jogi definiciót, a végrehajtás, a tapintatos, akként lett foganatositva, hogy lefoglalták a telepesnek ingóit, jószágait — kivéve persze azokat, melyek lefoglalását nem a tapintat, hanem a végrehajtási törvény 51. § a tiltja, — bérletét és zárgondnok kinevezését kérték a függő termésre, és a hol lehetett, kitüzették az árverést is.

Koncedálom azt, t. Ház, hogy sok telepes több évi részletnek fizetését elmulasztotta, koncendálom azt is, hogy vannak renitens adósok is a sok között, koncedálom azt is, hogy a kincstárnak törvényes joga a jelzett eljáráshoz, de azt már nem hiszem, hogy a kincstár azon hiedelemben volna, hogy a mostani sulyos és válságos gazdasági viszonyok között a telepek az elmaradt részleteket lefizethetnék. Ugyan miből fizessen a telepes? Termése alig lesz sokkal több, mint hogy kenyere és vetőmagja legyen a jövő gazdasági évre. Kaszálója, legelője nincs, takarmánya nincs, azt is be kell szereznie, a jószágból, melynek ára minimális, pénzt nem csinálhat már csak azért sem, mert a kincstár lefoglalta és igy, ha akadna is vevő és a vételárból fizetnie szándéka volna is, a lefoglalt ingót el nem adhatja. Ilyen vigasztalan, szomoru állapotban, ilyen inséges helyzetben lehetetlenség, hogy a kincstár a foglalásokhoz és árverésekhez ragaszkodjék és oda akarja juttatni a telepeseket, hogy, sok, már eddig befizetett pénzöket is elvesztve, koldus botot legyenek kénytelenek fogni.

Ha a kincstárt a halasztások adása által a károsodásnak bármely veszélye érhetné, ugy talán, — ha nem is igazolható, — de financiális szempontokból, bár azok a telepités ügyében elsőrendüek nem lehetnek, — volna ezen statáriális eljárás, azonban ezen eset fenn nem forog. Ugyanis már a törvény által akként volt kontemplálva, és ugyis történt az eladás, hogy a külsőségből négy kataszteri holdon felül is a telepitvényeseknek annyi adatott el, amennyiért teljes biztositékot voltak képesek nyujtani. A kincstár biztositva is van teljesen, annyival inkább, mert hiszen évtizedek óta tetemes összegü befizetések történtek.

(A gyökeres revizió.)

Az első teendő tehát t. Ház, nézetem szerint az, hogy a t. földmüvelési miniszter ur, kegyes legyen a foglalásokat feloldani, az árve-

réseket elhalasztani, szóval az egész végrehajtási eljárást felfüggeszteni.

De ezáltal nem lesz elérve a végső cél, melyet vázoltam és melyet kell, hogy mindnyájan óhajtsunk, tudniillik, hogy a bajok végleges szanálva legyenek. Az árverések, végrehajtások felfüggesztése ugyan első és legsürgősebb feladat, de *gyökeres reviziót, hathatós vizsgálatot kiván a telepesek ügye.*

Ez pedig csak ugy érhető el, ha a t. miniszter ur felveszi a telepes ügyben az 1901-ben elejtett fonalat és elrendeli, hogy a telepesek helyzete megvizsgáltassék. Erre nézve javaslatba is hozatott azon mód, hogy a kormány küldjön kiküldöttet, a törvényhatóságok, melyeknek területén telepes községek vannak, küldenének megbizottakat, s ugyszintén maguk a telepes községek is és akkor remélhető lenne, hogy a telepesek végzetes bajai megvizsgálva, orvosolva lesznek.

Interpellációm a következő:

1. Van-e tudomása a t. földmüvelési miniszter urnak arról, hogy az *arad pécskai* kincstári uradalomhoz tartozó telepes községekben a kincstári ügyészség a telepes községekben generális ekzekuciót foganatositott, a telepesek ingóit birói zár alá vette, függő termésükre zárgondnoki kezelést rendeltetett el és sok telepes ingatlanaira árverést tüzetett ki?

2. Szándékozik-e a t. miniszter ur — tekintettel az inséges gazdasági évre, mely lehetetlenné teszi, hogy a fizetés eszközei a kisgazda által megszereztessenek — sürgősen intézkedni és a jószágigazgatóságot utasitani, hogy a végrehajtási eljárást felfüggessze, az ingókat a zár alól feloldja, az árveréseket beszüntesse?

3. Hajlandó-e a miniszter a telepesek ügyét tanulmányozás tárgyává tenni és uj végleszámolást elrendelni?

(A miniszter válasza.)

Tallián Béla földmivelésügyi miniszter az interpellációra nyomban válaszolt. Azt feleli, hogy a helyzet nem olyan sanyaru odalent, a mint azt az interpelláló festette. Nincs szükség semmi figyelmeztetésre, mert ő minden közbenjárás nélkül már korábban intézkedett, hogy a végrehajtást a telepesek közt aratás után is függesszék fel. Adatokkal igazolja a miniszter, hogy *általános végrehajtásról szó sincs*, csupán régi, megrögzött adósokkal szemben rendeltetett el az ekzekució. A telepités kérdését egyébként szivesen teszi tanulmány tárgyává, a földmivelésügyi államtitkár ez idő szerint a helyszinén tanulmányozza az ügyet. Igyekezni fog, hogy a telepités kérdése teljesen helyes megoldásra jusson. (Helyeslés.)

Nagy Sándor dr. a miniszter megnyugtató válaszát tudomásul vette.

Tűzoltás — puskaszuronnyal.

(Katonaság harca a munkásokkal.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, junius 16.

Varsó-ból nagy arányu tüzvésznek s ennek nyomán borzalmas katonai vérengzésnek hirét hozza a táviró. Tüz ütött ki ma egy varsói gyárban s a munkások semmiféle kényszereszközzel nem voltak rávehetők a tüzoltásra. Rendőrök, kozákok és gyalogosok karddal, puskával akarták a tömeget az oltásban való részvételre kényszeriteni, a munkások azonban inkább végigszenvedtek három rendbeli kegyetlen vérengzést, semhogy egy is közülök egy kanna vizet öntött volna a gyár égő épületére. Borzalmas vérengzés keletkezett ebből, melynek részleteit az alábbi távirati tudósitás mondja el:

Ma délelőtt tüz ütött ki a „*Spieszeb* Alajos és fia" cég tulajdonát képező varsói gyárban s az elem pusztitása rövid idő alatt akkora arányokat öltött, hogy nehány perccel a tüz kitörése után már az egész gyártelep veszélyeztetve volt.

A munkások tétlenül nézték az ezrek, milliók pusztulását, szép szóval és fenyegetéssel sem voltak rábirhatók az oltási munkálatokban való részvételre. Rendőrök jöttek a tüz szinhelyére, a tömeg azonban fenyegetőzni kezdett s ezért fegyverhez nyultak a rendőrök. Megkezdődött az első harc, melyben egy rendőr meghalt, ezt a szó szoros értelmében *agyonverte* a tömeg.

Telefon hiváson egy szotnya kozákot vezényeltek ki erre a tüzhöz; a tömeg azonban a lovas katonákat is megtámadta s egy téren kockakövekkel kezdett dobálni a kozákokra. Az utcai harcban sok kozák sebesült meg, legtöbbet a megvadult lovak patái rugtak össze. Ugyanitt sebesült meg *Josie* rendőrfőnök, akit a homlokán talált el egy hatalmas kődarab.

A tömeg izgatott, elkeseredett hangulatából látni lehetett, hogy az egy szotnya kozák kevés lesz a fanatikus tömeg lefegyverezésére. *Két ezred gyalogságot* vezényeltek ki erre s a két ezer katona szurony-támadást intézett a sztrájkolók ellen. Ezt a mozdulatot éktelen fütyülés, kiabálások fogadták, majd *revolver-lövések*, melyre a katonák *sortüzzel válaszoltak. Nyolc munkás* holtan bukott össze, *a sebesültek száma öt-ven.* A tömeg *nyolc katonát lőtt agyon.*

A városban valóságos ostromállapot uralkodik, a tüzet végül a katonaság lokalizálta s a várost most is megszállva tartja.

Orosz vereség, japán vereség.

(A kelet-ázsiai harctérről.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, junius 16.

Tehát *Korupatkin* nem megy Port-Arthurba, hanem Karbinba. Aki ismeri Mandzsuria térképét, tudni fogja, hogy e két hely nem éppen egymás mellett fekszik, de azért mindkettő az orosz vereségek határát jelenti. Az orosz hadvezetőség Port-Arthurt feladta, csatát csatára veszitett s a legnagyobb vakmerőséggel ugy adta elő ezeket, mint valami előre kiszámitott és kombinált haditerv eredményeit. Igy tesznek most Kuropatkin meddő kisérletével, hogy Port-Arthur felszabaditásának kisérlete is elmaradt.

Nos hát ez a vezérkar megérdemelné, hogy előre elkészitett haditervek alapján Pétervárig vonuljon vissza.

Egyébként ma a harctérről *felváltva érkeztek hirek, hol az oroszok vereségéről, hol meg a japánok vereségéről.* Hogy melyikben mi az igaz, azt a következő napok hiradásai fogják eldönteni. Egyelőre álljanak itt maguk a táviratok:

Köln, junius 16. A *Köln Ztg.* jelenti Tokióból 15 éről: *Kamimura* tengernagy három orosz hadihajóra bukkant, melyek a csuzimai szorosban küzdöttek és valószinüleg a vladivosztoki hajóhadhoz tartoznak.

London, junius 16. A Reuter-ügynökség ma *Kuroki* tábornok főhadiszállásán lévő tudósitójától Puzanon át a következő keltezetlen táviratot kapta: Ma azt jelentik, hogy az ellenség, mely a második japán hadsereg előtt van, számban növekedik. A két haderő közeledik egymáshoz. Az ütközetet várják. Az első japán hadsereg harcélén 12-ike óta nem volt ütközet. Aznap két orosz századot üztek el Mutaonóból, miközben husz emberük elesett. Az oroszok kis csapatokkal a következő pontokat szállották meg ujra: Tungjenghut a liaojangi uton, Simincsut a Liencsangvanba vezető uton és a haicsöngi uton lévő Szancsiacsunt.

Csifu, junius 16. Egy ideérkezett orosz kereskedő kijelentette, hogy Port-Arthur el van látva készletekkel. 9000 darab vágómarha van ott. Ama cég, melyhez tartozik, a kormánynak rövid idő előtt 90,000 font besózott hust szállitott. Más cégek is szállitottak élelmiszert a városnak. A kereskedő a Port-Arthurban lévők számát 60,000 re becsüli.

Pétervár junius 16. *Bilderling* tábornok, a 17. hadtest parancsnoka tegnap vezérkarával Moszkvából a harctérre utazott.

Tokio, junius 16. A *Nitaszimaru* és *Szatumaru* nevü hajókat a vladivosztoki hajóraj *elsüllyesztette.* A hajók utasai közül 319 en maradtak életben.

London, január 16. Sanghai-ból jelentik, hogy a japán hajók Touzima sziget mellett rendkivül heves küzdelmet vivtak a vladivosztoki orosz hajórajjal. Az orosz hajók kelet felé elmenekültek.

Tokio, junius 16. Kuasiatu és Puncsu közt nagy csata volt. *Az oroszok ezer embert és összes ágyuikat elvesztettek.* Az orosz csapatok észak felé vonultak vissza. Azt hiszik, hogy ez a megvert orosz haderő akart menni Port-Arthur felmentésére.

Petervár, junius 16. Mukden-ból jelenti az orosz távirati iroda: Az ellenséges haderő egy részét Port-Arthurtól elvonandó, csapataink Jakucsutól délre huzódtak. E közben Vaszalkunál összeütközés történt, mely a japánok sulyos vereségével végződött. Ficsautól északra ujabb ütközet történt. *Orosz részről 500 halottat, 300 sebesültet és 14 ágyut, japán részről pedig körülbelül ezer embert vesztettek.*

TANÜGY.

(—) **Az Aradvidéki Tanitóegyesület** elnöke, *Kovács* Vince, meleghangu felhivást intéz kartársaihoz, hogy a f. évi julius hó 3 án Budapesten tartandó egyetemes tanitógyülésen, melyen a népoktatási törvény reformja is tárgyalás alá kerül, minél nagyobb számban vegyenek részt. Kovács Vince felhivó szavát igy fejezi be: Menjünk el mindannyian az egyetemes tanitógyülésre, hiszen ami legértékesebb kincsünkről: a magyar népoktatás jövőjéről, valamint a magyar tanitóság legvitálisabb érdekeiről fogunk ott tanácskozni. Kérve-kérem a kedves kartársakat: valamennyien kellő időben jelentkezzenek az egyetemes tanitógyülésen való résztvevésre nézve és küldjék fel a 4 korona dijat, mert csakis azok részesülnek kedvezményekben, akik a 4 koronát idejében Budapestre felküldik.

Aradi vizmizériák.

(A közkórház panasza a tanácshoz.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 16.

Ma-holnap külön rovatot kell nyitniok az aradi lapoknak, hogy a napról-napra felhangzó panaszokat, melyek az aradi vizmüvek ellen irányulnak, a közönség itélőszéke elé vihessék.

Csak a minap hangzottak el a város jogügyi bizottságában olyan hangok, hogy a folytonos és terjedelmükben egyre növekedő vizimizériák ellen a lehető legerélyesebb eszközökhöz kellene nyulni, és azóta már ismét több panasz érkezett a vizmüvek ellen a polgármesterhez. A panaszok között legnyomósabb az, amelyet *Parecz* Gyula dr., az aradi közkórház igazgató-főorvosa ma irásban terjesztett a tanács elé, s amelynek rövid foglalatja az, hogy a közkórházban nincs viz, a közkórház a *vizmüvek indolenciája folytán nem tud hivatásának megfelelni.*

A panasz, amelylyel szombati ülésén fog foglalkozni a tanács, szószerint a következő:

A szabad királyi város tekintetes tanácsának *Aradon.*

A városban létező általános vizmizériák talán sehol sem voltak oly mértékben érezhetők, mint az aradmegyei közkórháznál.

A vizmű létesitése után a vezeték kórházunkban 4 éven át fennakadás nélkül működött. Innen kezdve teljes két éven át oly mizériák álltak elő, hogy gyakran naphosszat az egész emeleti vezeték egy pohárnyi ivóvizet sem szolgáltatott. *Számtalan olyan eset adta magát elő, hogy orvosi mütétet a mütőben beállott teljes vizhiány miatt nem lehetett végezni.* A betegeknél szükséges fürdőzést rendes időben nem végezhettük, s a beállott vizhiány következtében fürdőkályháink minduntalan kiolvadtak, mi az intézetnek *több száz koronára* menő anyagi kárt is okozott. Költséges kutatások rendezése ezen anomáliák felderitése végett és az vizvezetéki igazgatóságnál emiatt több izben emelt panaszunk sikertelen maradt, mig végre ujabb kutatások alapján sikerült konstatálni, hogy a kórház belső hálózatában lefektetett vizvezetéki csövek oly sürün vannak beiszapodva, hogy helyenként a 26 milimeter csőnél keresztmetszetben *alig volt 6 milimeteres nyilás* a viz átbocsájtására.

Ezen körülmény konstatálva lévén a vizvezeték társulat igazgatója a csövek tisztitását saját költségén minden további nélkül elrendelte, s igy egyidőre a vizszolgáltatás ismét helyreállott.

Azonban ez csak ideig-óráig működött rendesen, mert most a régi mizériák, a viz fennakadása miatt bár kisebb mértékben, és rövidebb időn át, ismét mutatkoznak.

A kórháznál, mint ilyen nagyszabásu intézetnél ezen állapot türhetetlen lévén, kénytelen vagyok orvoslás végett panaszommal a város tanácsához fordulni.

Aradon, 1904. junius 13-án.

Dr. *Parecz* s. k.
kórházi igazgató.

Öngyilkos katonák.

(Az őrmester véres regénye. — Egy nagyváradi önkentes halála. — Közkatonák párbaja.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 16.

A nap véres krónikájának szomoru hősei ma Nagyváradon az egyenruhás emberek sorából kerültek ki. Sommázása a véres eseményeknek ez: Egy őrmester az elmult éjjel a református temetőben agyonlőtte a szerelmesét s azután önmagát, ma délután egy tehetős nagyváradi polgárnak, *Eckstein* József rézöntőnek önkéntes katona fia követett el szülei lakásán öngyilkosságot s végül a várkaszárnya katonai mühelyében dolgozó két közlegény valóságos bajonett-párbajt vivott, a melyben mindketten oly sulyosan megsebesültek, hogy most élet és halál közt vergődnek a csapatkórházban.

A véres krónika részletei itt következnek:

Tegnap hajnalban a várad-velencei református temetőben egy *halott párt* talált a temetőőr. A férfi katonaruhát viselt, a leány a szobalányok szokásos kisasszony-köntösét. Mindkettőjük fején halálos seb tátongott s a gyilkos revolver ott hevert mellettük a szertearadó vértócsában. A temetőőr értesitette a rendőrséget a borzalmas leletről, a honnan kiszállott az ügyeletes *Becsei* őrmester s a lány holttestét a boncoló intézetbe, a férfiét pedig a csapatkórházba szállittatta. Csakhamar megállapitották, hogy szerelmi dráma áldozatai a halottak.

A férfi *Szivós* János, a 37. gyalogezred ötödik századának őrmestere volt, a leány pedig *Szabó* Gizella tizennyolc éves szobalány. Szerelmesek voltak, de a lány nem tudta letenni a házassághoz szükséges óvadékot, végül a leány állását is elvesztette és a csüggedt pár arra határozta el magát, hogy megválik az élettől. Tegnap késő este kimentek a református temetőbe. A férfi főbelőtte a leányt s azután maga ellen forditotta a fegyvert. Mind a két lövés halálos volt s alig néhány perc alatt elvérzettek. A siron, a mely mellett elkövették a kettős öngyilkosságot, a leány virágos kalapjában egy levelet hagytak hátra, a melyben elmondják, hogy közös elhatározással mentek a halálba.

A másik szenzáció a következő: A katonaváros egyik csöndes utcáját véres szenzáció riasztotta föl ma délután. *Eckstein* József rézműves lakásán a 37. gyalogezred 8. századában egyéves önkéntesként szolgáló fia, *Eckstein* Hermann délután három órakor szolgálati fegyverével mellbelőtte magát. A Manlicher acélburkolatu lövege a szív fölött hatolt be a testébe s átfuródott az egész mellkason. Szülei rémülten rohantak be a lövés zajára s ott találták a szoba padlatán, bőséges vértócsában, eszméletlenül hörögve.

A szerencsétlen fiatalember végzetes tettének oka az, hogy még tanuló korában valami inkorrekt dolgot követett el, a miért most beidézte a debreceni törvényszék. Eckstein attól tartott, hogy ez affére miatt elvesziti önkéntességi jogát s hogy a szégyent elkerülje a véres leszámolásra szánta el magát. *Jampoler* ezredorvos, aki megvizsgálta a golyó tépte szörnyű sebet, azt halálosnak jelentette ki.

Eszméletlen volt, a mikor a csapatkórházba beszállitották és eszméletét késő estig nem is nyerte vissza. Késő éjjel azután a halál megváltotta a szenvedésektől s a szégyentől egyaránt.

A tragédiák mellett a vér napi krónikájához tartozik az is, hogy a nagyváradi ezred két közlegénye ma délután a vár sáncában sétálva, összeveszett. A veszekedésnek az lett a vége, hogy a hadfiak oldalfegyvereikkel rontottak egymásnak és szörnyen összeszurkálva, mindketten a harctéren maradtak. A bajonettpárbaj nehéz sebesültjeit a csapatkórházba szállitották s életben maradásukhoz nincs remény.

SPORT.

+ **Ifjusági tornaünnepély.** Az aradi kir. főgimnázium, állami főreáliskola és állami tanitóképző intézet igazgatósága értesiti a közönséget, hogy a vasárnapra hirdetett házi tornaünnepély nem a liceumi játszótéren, hanem az *Aradi Atletikai Club, Török Gábor* utcai sporttelepén fog d. u. 4 órakor megtartatni.

+ **Tornavizsgálat a gyakorló iskolában.** A lyceumban elhelyezett állami tanitóképzőintézet mellett fennálló elemi gyakorló iskolában holnap, péntek délután 4 órakor lesz a tornavizsgálat, melyre az intézet igazgatósága ezuton is meghivja a szülőket és a testi nevelés barátait. Az ünnepély a liceum tornaudvarán a következő sorrenddel tartatik meg: 1. Felvonulás. 2. Hymnusz. 3. Katonai rendgyakorlat. 4. Szabadgyakorlat. 5. Osztálytornázás, (szertornázás) négy ugró szekrényen. 6. Versenyfutás (sikfutás). 7. Játék. 8. Elvonulás. 9. Versenydijak kiosztása. 10. Tornainduló.

A megoltalmazott lóvasut.

(A miniszter Arad ellen.)

— Az *Aradi Közlöny* tudósitójától. —

Arad, junius 16.

Széchenyi István adomája a szénában fekvő bulldogról, amely maga ugyan nem eszik a szénából, de a lovakat sem hagyja enni: második kiadásában lejátszódott Arad és a lóvasut között. *Mándy* Lajos konzorciuma, amely ugyan vajmi kevés jövedelmet huz a lóvasuttól, megakadályozta, hogy az *Arad-csanádi egyesült vasutak* Gájból a Kossuth-, Széchenyi- és Batthyány-utcán keresztül motoros vasutat épithessen, amely más irányban haladván, mint a lóvasut mostani vonala, konkurrenciát ugyan nem csinálna: de a bulldog belefeküdt a szénába.

Az a láthatatlan kéz, amely már évek óta akadályozza Arad közlekedésének kifejlődését, modern alapra helyezését, ismét belenyult a város terveibe, hogy a lóvasutnak, a dicső lóvasutnak szolgálatot tehessen ötvenhatezer ember rovására. A láthatatlan, titkos kéz ismét működött és működni fog, valameddig az ujjára nem koppintanak. Most azonban még elérte a célját: a belügyminiszter *megtagadta az arad-csanádi vasutaktól az előmunkálati engedélyt.*

A miniszter leirata.

Ma délután értesitett bennünket a miniszteri döntésről budapesti tudósitónk, a ki megbizásunkból figyelemmel kisérte a miniszteriumban az ügy minden fázisát. Az előzményeket mindenki ismeri. Az aradcsanádi vasut minden tekintetben kiválóan előnyös ajánlatot tett a városnak azirán t, hogy fővonalának szegedi szelvényéből kiindulva, Gájon keresztül, a Kossuth-, Széchenyi- és Batthyányi utcán át a belvárosig helyi érdekü vasutat épithessen, melynek a város területén lefektetett sineit a város ingyen használhatná s azon közuti forgalmat létesithetne. A közgyülés a kérelem teljesitését elhatározta és határozatát jóváhagyás végett felterjesztette a belügyminiszternek.

Időközben az arad-csanádi vasutak igazgatósága előmunkálati engedélyt kért a miniszter tól s kérte azt is, hogy a miniszter rendelje el a vonat előzetes közigazgatási bejárását.

A leirat *mind a két kérés megtagadásáról értesiti a várost,* még pedig sajátságos, sőt humorosnak mondható indokolással.

A megtagadás okait abban foglalja össze a miniszter, hogy a lóvasutnak Aradon szerzett jogai vannak, hogy miben állanak ezek a szerzett jogok, arra nézve nem ad felvilágositást, de valószinüleg a lóval vontatott járművekre vonatkozó kizárólagosságot érti alatta. Hogy pedig ez a jog miként állhat egy motorosvasut felállitásának utjába, ezt igazán csak azon a magasabb helyen érthetik, a honnan a leirat jött.

A második ok az, hogy a miniszter a lóvasut üzembe hozásával engedélyt adott a konzorciumnak és ezt a közlekedési eszközökről szóló szabályrendelet kilencedik szakaszában a törvényhozás is jóváhagyta. Ezzel a miniszter *„mintegy oltalmat biztositott“* a lóvasutnak, s ilyen oltalmazói minőségében *nem engedheti meg* azt, *hogy a városban a lóvasut érdekeit sértő,* sőt esetleg a lóvasut tönkretételét előidéző uj vasut épülhessen.

Eszerint tehát a város érdekeinek sérelme sokkalta kisebb jelentőségü, mint a szent és

sérthetetlen lóvasuté, a mely most már nyiltan szembehelyezkedett az egész várossal és amely előreláthatólag meg fogja akadályozni a hegyaljai motorosnak s minden más, a városon keresztülhaladó vasutnak a létesithetését.

Retorzió a lóvasut ellen.

Alighogy a beavatottak között hire terjedt a belügyminiszteri leiratnak, azonnal a leghatározott formában vetődött fel a terv, hogy ezek után a lóvasuttársulat garázdálkodását nem lehet szótlanul türni. Arad fejlődése, szépészeti, gazdasági, közlekedésügyi érdekei megkövetelik, hogy a város végre erélyesen a sarkára álljon és eltüntesse a föld szinéről azokat az izléstelen, szemet sértő bárkákat, amelyek csigagyorsasággal száguldoznak Arad fő közlekedési vonalán. A legutóbbi közgyülésen elhatározott megváltás, amint az most már előrelátható, nem fog sikerülni, mert a lóvasut mai sikerült kis játéka után bizonyára megdöbbentő, biztosan érzi magát a nyeregben.

Egyetlen eszköz volna tehát a lóvasut szarvának letörésére, ha olyan konkurrenciát okoznának neki, amelylyel szemben józan ésszel nem lehet a kizárólagosság jogára hivatkozni, amely ellen még a miniszternek sincs módjában magas oltalmát a lóvasutra kiterjeszteni, és amely a láthatatlan kéz minden erőlködése dacára is felállitható lenne. És erre nézve kiválóan alkalmas az a terv, amely már régóta a levegőben van: *automobil-járatokat* kell a lóvasut vonala mellett közlekedtetni.

A legközelebbi közgyülés tárgysorozatában benne lesz tehát egy oly értelmü inditvány tárgyalása is, amely szerint a város saját regiejében vásároljon automobilokat és azokat oly kötelezettséggel adja bérbe valamely vállalkozónak, hogy az a lóvasut vonalaival párhuzamosan rendes járatokat tartson fenn. Az automobilon, amely öt-hatszor felülmulná gyorsaságban a lóvasutat, ugyanolyan viteldij mellett lehet majd közlekedni, mint a rozoga bárkákon.

Ilyen módon a lóvasut kénytelen lesz üzemét beszüntetni, amivel a város nem veszit, mert az automobilok tökéletesen képesek a lóvasutat helyettesiteni, s emellett jövedelmet is hoznak a városnak. Ha pedig a lóvasut koncessiója lejár, s a város motoros, vagy más üzemü vasutat létesit ezen a vonalon, az automobilokat más vonalakon mindig kitünően lehet értékesiteni.

Legénybúcsú — botrányokkal.

(Elbocsátott állami hivatalnokok.)

Arad, junius 16.

Egész Páris tele van a neversi legénybucsu históriájával, amelyhez napról-napra, sőt azt mondhatni, óráról-órára ujabb részletek érkeznek. A világraszóló botrány eddig megállapitott tényállása a következő:

Bracquier, egy előkelő, bár vidám neversi orvos legénybucsujára meghivta minden jóbarátját. E férfiak a város legelső emberei valának. Ott volt köztük elsőbben a főpolgármester, az államügyész, több biró, a vámügyek igazgatója, a helyőrség több kapitánya, a préfet (főispán) két titkára, egy ksendőrkapitány s néhány finom ur, akik magas hivatalokban részben városi, részben állami funkciókat végeznek. Egyszóval, a neversi Grand Hotel földszinti termében rendezett diszebéden az összes városi, állami és katonai hatóságok a lehető legelőkelőbben képviselve voltak.

A virágos és ragyogóan kivlágitott ebédlő ablakai nyitva voltak. Az utcáról, a lakosság tátott szájjal bámulta az illusztris falatozókat, akik az erény és nemes tartózkodás minden kérdésében a követendő példát vannak hivatva nyujtani.

Amde, hiába, az államügyész és a csendőrkapitány is csak ember. Még pedig leleményes ember. Miközben a virágos asztal mellől a nyomorult tömeget szemlélnék, egy kövér, szőke leányt pillantanak meg, egy kövér, szőke leányt kifestett arccal. Minden előitélet és konvenció nélkül való társadalmi állása megengedi neki, hogy közel kerüljön az ablakhoz, s az urakat sans géne üdvözölje. Mire az urak megragadják őt és — beemelik az ablakon.

A nép tapsol és ujjong. Csakugyan senki sem hitte volna, hogy a zord birák és a sötét tekintetü államügyész, aki örökkön csak a vádat képviseli, ilyen humánus ember alapjában véve. A kövér szőke szépség a diszhelyre kerül. Az urak egy kicsit levetkeztetik, aztán köréje csoportosulnak, az egyik a nő fejét tartja, a másik a karját, a harmadik a lábát, miközben a többiek kezdték öntözni beléje a mindenféle italokat, előbb a sört, aztán a bort, pezsgőt, likőröket, össze-vissza minden szinüt és minden faj áját. Amde a két biró az ünnepet rendező orvos urral egyetemben ugy gondolván az ital megárt evés nélkül: legott tömni kezdi a kövér leányt, tömni és hizlalni, mint a libát szokás, a nyakát szakértelemmel masszirozva, hogy a sok mindenféle egymással ellentétes étel, mint halpástétom és turós lepény tömege lecsusszon és a következendő husdarabok elé, — mint mondani szokás, — akadályt ne görditsen. Ki tagadná e cselekedet philantropikus voltát? Az általános kacagás, röhej és jókedv viharában azonban az agyontömött kisasszony, bár sokat elbir, mégis elájul, mire az urak ott hagyják a padlón, jóllakva, bár félig meztelenül, mint az első győzelmes csata áldozatát . . .

— Gyerünk tovább! — szólt vidáman az orvos.

— Kezdjünk mulatni — kiáltja vérben forgó szemekkel a két biró, ama rémületes emberekhez hasonlóan, akik ritkán mulatnak, de ha belekezdenek hát ki is tesznek magukért.

Mire a társaság megindul. Utcákon és tereken át zajos és merész énekeket hallat, végre betör a La Paume nevü café-concertbe, ahonnan a közönség kissé ijedten menekül. A főispáni hivatalnok, könnyed ugrással, a szinpadon terem, s miután a megrémült rendezőt lepofozza onnan, egy bájos monológot ad elő, amelynek kissé drasztikus szövegében egy ifju leány beszéli el első szerelmi érzéseit. Roppant hatás. De az orvos ujra kiált:

— Gyerünk tovább!

Es vérben forgó szemekkel a két biró is ismétli:

— Kezdjünk mulatni!

A kitünő és vidám társaság egy másik koncert helyiséget szall meg, ahol az ünneprendező orvos tett ki magáért. Miközben az államügyész leül a zongora mellé és a hangszerből keleties ütemü melódiákat csal ki, a férjnek készülő fiatalember a közismert és közkedvelt hastáncot kezdi produkálni Eközben igen bájos és megfizethetlen látványt nyujt, s mindenki csak azt sajnálja, hogy ifju menyasszonya nincs jelen! . . .

Egy harmadik mulatóhelyen egész müsort rendeznek az urak. Végre a két biró is szerephez jut, és minden ruházatul csak egy nadrágot és egy inggallért tartva meg, ők is a hastáncot mutatják be. Eközben a többiek, a keleti csábtánc észbontó hevében, a tükröket verik be és az asztalokat szedik szét. A szelid ünnep oly fenyegető jellege ket öltött, hogy a koncert igazgatója elrohan a rendőrökért

Ezek, megjelenve a harctéren, zavartan állanak meg: minden polgári és katonai fennhatóságuk itt áll előttük, s végre is nem tartóztathatják le saját kapitányukat, a saját fejüket le nem vághatják! Annál kevésbé, hogy az államügyész ridegen, elkergeti őket.

A neversi legénybucsu másnap délig tartott. Ekkor azonban az urak kissé fáradtnak érezték magukat és hazatértek pihenni. Amikor könnyedén feldult s gyöngéden megviselt ábrázattal s egy csöppet rendetlen öltözékben végig jöttek az utcán, a derék neversi lakosság tiszteletteljesen köszöntötte őket, mint a város legelső embereit, a nemes példaadókat szokás.

Viszont a párisi lapok hasábokat közölvén a legénybucsu részleteiről, valami érthetetlen és rejtélyes dolog történt: a francia kormány felfüggesztette a polgármestert, a birákat és az államügyészt, elcsapta a vámügyek igazgatóját és a prefektusi titkárokat, és a csendőrtisztet s helyőrségi kapitányokat nyugalomba helyezve, kétségkivül ugy gondolván, hogy nagyon fáradtak lehetnek. Elég borsós számla egy egyébként kitünő ebédért. De ez emberek legalább elmondhatják, hogy egyszer életükben nagyszerüen mulattak.

Zilahy megkapta Debrecent.

(A közgyülés egyhangulag döntött.)

— Az *Aradi Közlöny* távirati értesülése. —

Arad, junius 16.

Debrecen város ma délutáni közgyülésén végérvényesen döntöttek afelett, hogy a legközelebbi hat éves szinházi ciklus alatt ki igazgassa a debreceni szinházat: *Zilahy* Gyula-e, akit az ottani szinügyi bizottság és tanács uj szinigazgatónak már kijelölt, avagy *Makó* Lajos-e, az eddigi direktor, aki ilyenformán fokozatosan cseppent ki a debreceni direktorságból.

A döntő határozatot mai közgyülésén hozta meg Debrecen törvényhatósága. A döntés Zilahy Gyulára kedvező, amennyiben a *szinházat egyhangulag a jelenleg aradi szinigazgatónak adták oda.*

A mai határozathozatal előzményei nagyjában ismeretesek. A direktor-választásnak Debrecenben az a módja, hogy előbb a szinügyi bizottság kijelöli a pályázók közül a legmegfelelőbbet s ez a kijelölés a tanács elé kerül jóváhagyás, illetőleg megváltoztatás véget. Ha a két fórum által meghozott döntés ellen felebbezés nem történik, a megbizás érvényre jut, a mennyiben azonban a törvényhatóság plénuma által kivánja valaki a felülbiráltatni a másodfoku határozatot, felebbezés utján plenáris döntést provokálhat.

Ez az utat — mind a három fórumot — végigjárta a Zilahy Gyula pályázata. A szinügyi bizottság több pályázó közül őt jelölte ki; a tanács is jóváhagyta ezt a határozatot, de miután a két egybehangzó itéletet is megfelebbezték, a közgyülésnek kellett végérvényesen határozni. A Debrecen város mai közgyüléséről kiadott sorrend 26-ik pontja volt a szinigazgató-választás, amely a programmba igy volt bevezetve:

26. *Makó* Lajos szinigazgató és *többeknek* felebbezése a tanács azon határozata ellen, hogy a városi szinházat 1905. évi október 1-től 6 évre *Zilahy* Gyula szinigazgatónak adta bérbe.

A közgyülésen — mint tudósitónk táviratozza — kevés izgatottsággal néztek e sorrendi pont tárgyalása elé, a hangulatból már hetekkel előbb is biztosra kiérezhető volt, hogy a közgyülés is Zilahy Gyulát fogja szinháza kegyeibe fogadni. Csak Zilahy egyedül volt izgatott, miután a földön, de különösen a közgyülési termekben nem ritkán történnek csodák.

A fürge direktornak azonban a szerencséje is fürge lábon járt s ami csoda ezuttal történt az nem az ő ellenére, hanem inkább a dicsőségére történt. Az ugyanis hogy a közgyülési határozatot a „többek" felebbezése ellenére is *egyhangulag* hozta meg a közgyülés. A tanács a beérkezett felebbezések elutasitásával a saját maga és a szinügyi bizottság javaslatát tartotta elfogadandónak s a közgyülés ehhez — anélkül, hogy valaki is fölszólalt volna a tanácsi javaslat ellen — egyhangu határozattal hozzájárult.

Tudvalevő, hogy a debreceni szinház a vidék legjobb jövedelmezésü szinházai közé tartozik, sőt benne van abban a triumvirátusban is, melyet *Leszkay* András állitott össze, mint az ő meggazdagodásának kellékét. Ez a triumvirátus áll a szegedi *szinpadból*, a debreceni szinháznak hasonlóan nagy arányokban épült *nézőteréből* s végül a legfontosabb tényezőből: az *aradi szinház közönségből*. Ezt a három kelléket szerette volna Leszkay együtt birni, hogy meggazdagodhassék. Zilahy ilyenformán közel jár a földbirtokossághoz: a triumvirátusból kettőt már megszerzett magának: az aradi szinházzal együtt ennek szorgalmas publikumát és a debreceni szinházzal együtt annak hatalmas nézőtérét s igy már csak Szeged volna hátra. Igaz ugyan, hogy ez a két szerv sem volt egyszerre kezében Zilahynak, de vigasztalódjék: Leszkay ügyes politikus volt s ezt a három vidéki szinházat ő is csak Pesten tudta egyesiteni . . .

HIREK.

— **Az uj párt Aradon.** *Bánffy* Dezső pártja országszerte erős akciót folytat. A szervezkedés munkája immár eljutott Aradig is, a hol egyelőre még teljes csendben, de már folyik a párt összetoborzása. A nyilvánosság előtti párt-alakulás már csak egy-két hét kérdése. Az alakuló gyülésre, a mint értesülünk, Aradra jön *Lengyel* Zoltán országgyülési képviselő is. Most egyelőre csak a város korifeusai közül igyekszik a párt nehányat megnyerni, hogy kellő aparátussal állhasson annak idején a polgárság elé.

— **Vásárhelyi László a nemzeti pártban.** *Vásárhelyi* László, a pécskai kerület orsz. képviselője az ujból feléledett nemzeti párt szervező-bizottságával táviratban tudatta, hogy *Apponyihoz* és szerdán megalakult pártjához viszszacsatlakozik.

— **A szász trónörökös Magyarországon.** Lőcséről táviratozzák, hogy a szász trónörökös gyermekeivel és kilenc tagból álló kiséretével julius hónap 8 án négy heti tartózkodásra *Tátra-Füredre* érkezik.

— **A mozgósitott vasutasok zsoldja.** A mozgósitott vasutasoknak, a kik tudvalevőleg ötven napon át teljesitettek katonai szolgálatot, ez alatt az idő alatt rendes fizetésükön kivül a katonai kincstártól is kijárt a zsoldjuk. Ez a zsold mintegy *600,000 koronát tesz ki*, a mely összeg az államvasutakat terheli. Eleinte arról volt szó, hogy az egyes alkalkalmazottaktól a zsoldot vissza fogják követelni, ettől azonban az államvasutak igazgatósága utóbb *elállott*.

— **Böhm Adolf betegsége.** Az immár szabadlábon levő, nagybeteg *Böhm* Adolf állapotában ma kedvező változás állott be. A beteghez ma *Schreiber* Vilmos dr. orvost hivatták, a ki konstatálta, hogy Böhm közérzése *tetemesen javult*, ugy, hogy a mennyiben esetleges komplikációk nem állanak be, pár napon belül nem kell tartani az utolsó perc bekövetkezésétől.

— **Magyari Ferenc előadásai.** Az *Aradi Kereskedők Köre* nagytermében ma este kezdte meg tizenkét előadásra terjedő sorozatát ifj. *Magyary* Ferenc gépészmérnök. Az előadáson a kör tagjai nagy számmal vettek részt; megjelentek azonkivül a szakiskolát végzettek egyesületének tagjai, ifj. br. *Bedeus* Károly elnök vezetésével, a waggongyár több müszaki tisztviselője, s több előkelő aradi iparos. Az előadás előtt *Tedeschi* Viktor, az *Aradi Kereskedők Köre* elnöke rövid beszédet tartott, a melyben üdvözölte a kör tagjait s a vendégeket, s megköszönte Magyary Ferenc készségét, hogy a kiváló hasznot nyujtó, érdekes előadások megtartására vállalkozott. Ezután megkezdte *Magyary* Ferenc előadását az *erőgépekről*. Szemléltető módon, a laikusok által megérthető könnyed nyelven, vonzóan ismertette a különböző erőmüvi gépek elméletét, a természeti erő olcsóságára utalva. A megjelentek az érdekes előadást zajos tapsokkal fogadták. A ciklus legközelebbi előadása *hétfő este 9 órakor*, ugyancsak az Aradi Kereskedők Körében lesz.

— **Merénylet a főkormányzó ellen.** *Pétervárról* táviratozzák: Helsingforsban ma *Bobrikov* főkormányzó ellen merényletet követtek el. Mikor Bobrikov a szenátus lépcsőin lefelé jött, *revolverrel kétszer rálőttek*. Egyik golyó altestén, a másik nyakán és vállán sulyosan megsebezte. A merényletet *Schomann* szenátor fia követte el. a ki még *ott a helyszinén agyonlőtte magát*.

— **Sztrájk a környéken.** A *gyulai* lelencházat épitő munkások tudvalevőleg bérharcban állanak. Mint most tudósitónk jelenti, *Dávid* Jakab vállalkozó a bérharc megtörésére Erdélyből hozatott munkásokat, akik a bérharcról mit sem tudtak. Az idegenek munkába állottak. A gyulai munka szüntetők felszólitották az erdélyi munkásokat, hogy hagyják abba a munkát, de ezek nem reflektáltak a felszólitásra, mire heves összeütközés volt a dolgozó és sztrájkoló munkások között. A csendőrség a sztrájkolók közül 25-öt letartóztatott. A hangulat nagyon izgatott, az utcákon őrjáratok cirkálnak. Pár nap mulva az összes épitkezéseknél idegen munkások lesznek alkalmazva. Temesvárról mintegy negyven munkás érkezett az *eleki* templom épitéséhez is, amelyet *Szabados* gyulai vállalkozó épit.

Temesvárról irja tudósitónk: A szobafestő- és mázoló-munkások sztrájktanyáján a hangulat izgatott ugyan, de a sztrájkolók azért csendesen viselkednek. A mesterek, számszerint harminchatan, tegnap ülést tartottak az ipartestület helyiségeiben és egyhangulag elhatározták, hogy nem engednek, már csak azért sem, mert a használható és szorgalmas munkások napibére 4, 5 és 6 koronára megy, a többiek pedig azt sem érdemlik meg, amit eddig kaptak. A mai nap folyamán a mesterek és sztrájkolók küldöttsége közt folyt tanácskozás, melynek eredménye azonban még nem ismerős. Annyi azonban máris kiszivárgott, hogy a sztrájk valószinüleg békés elintézést nyer.

— **A dévai közjegyzőség.** Az *aradi* kir. közjegyzői kamara a hivatalos lap mai számában pályázatot hirdet a *dévai* közjegyzőség betöltésére. A pályázati kérvényeket három hét lefolyása alatt kell benyujtani *Bonts* Döme kamarai elnökhöz.

— **Gyógyszertár-vételek.** Mint értesülünk, *Varjassy* János *ujszentannai* gyógyszerész patikáját f. évi október hó 1-én tarcali *Zombory* János *glogováci* gyógyszerész veszi át, a ki viszont *Krausz* Elemér volt aradi droguistának adta át gyógyszertárát. Az ujszentannai gyógytár engedélyének átirására már megtették a minisztériumban a lépéseket.

— **A karthauziak vesztegetése.** *Párisból* táviratozzák: A kamarának a karthauziak ügyének megvizsgálására kiküldött bizottsága tegnap éjjel ülést tartott, amelyen *Combes* miniszterelnököt hallgatták ki. Ismételte a kamarában az ügyre vonatkozólag tett nyilatkozatait és behatóan szóvá tette az ismert tényeket. Bebizonyitotta a fia, Combes Edgár ellen emelt vádak tarthatatlanságát, hogy ez lépéseket tett volna a karthauziaknál és kijelentette, hogy *Lagrave* nem volt tudatában küldetése elvetendőségének, melylyel fiánál, a belügyminisztérium vezértitkáránál eljárt. Lagrave utóbbival közölte, hogy más személy volt megbizva a Combes Edgarnál való eljárással, neki azonban nem volt mandátuma. Erre kihallgatták *Millerandot*, aki kijelentette, hogy a karthauziak ügye épp oly zavaros, mint amilyen jelentéktelen. Soha sem hitte, hogy Chaberdnetnek nem volt köze az afférhoz. Millerand a kék millió dolgát csak annyira ismerte, amennyire Lagrave említést tett arról. Mikor Lagrave közölte vele, hogy Combes Edgard fel akarja keresni, hogy az ügy folyását illetőleg informálja, a dolog igen tisztának tetszett neki és annak nem is tulajdonitott fontosságot.

— **Véres sorozás.** *Karánsebesen* a ma tartott sorozás alkalmával a csendőrök *agyonvágtak egy oláh embert*, a ki ellenállásra izgatta a sorozandó legényeket. *Muntyán* Illésnek hivják az agyonszurt embert, a ki a csendőrök fegyverhasználatát azzal hivta ki, hogy mikor a sorozás helyéről eltávolitani akarták, megfogta a csendőrök fegyverét.

— **Praematurus kisasszony.** *Gróff* Gyulának, az *Arad-csanádi gazdazági takarékpénztár* makói fiókja pénztárnokának *Ilonka* leánya a budapesti leánygimnáziumban az érettségi vizsgálatot jeles eredménynyel tette le.

— **A kigyuladt tengeri hajó.** A new-yorki partokon kigyuladt *General Scokum* hajó égéséről az alábbi távirati tudósitást vettük: Megerősitést nyer az a hir, hogy a *General Slocum* gőzös égésénél 500 személy, legnagyobb részben gyermek, vesztette életét. A megmenekültek legnagyobb része égési sebeket szenvedett és aligha gyógyul ki. A tüz a hajó étkezőjében tört ki. A kapitányt és a hajókalauzokat letartóztatták és mint vizsgálati foglyokat szállitották a kórházba. Délig a General Slocum tüzkatasztrófájának 212 halottját teritették ki. A megmenekültek között van Haas lelkész is, ki a vizbeugrott. Felesége és leánya a tüzben pusztultak el. A mentési munka közben sok hőstett történt. Az égő hajónak segitséget hozni igen nehéz volt, mert a helgatei csatorna vize igen hirtelen. Este fél 7 óráig a General Slocum halottai közül 306 ot teritettek ki. Az áldozatok számát mintegy *ezerre becsülik*. A kapitány letartóztatásának oka az, hogy a kigyulladt gőzöst *szél ellen* kormányozta s ez fokozta a tüz erejét.

— **Az elmés kézbesitő.** Szegeden van egy elmés férfiu, a ki az árverési hirdetményeket szokta kézbesiteni. A napokban utolérte a nemezis, mert megesett az a furcsa dolog, hogy önmagának kellett a saját kezébe kézbesiteni egy ilyen elégikus okiratot. Amde a leleményes férfiumindenhova kézbesitette az irást, csak a saját kezébe nem, minélfogva az árverést nem lehetett — hogy is mondják? — foganatositani. A járásbiróság emiatt följelentette az elmés kézbesitőt, kit a polgármester ma hosszabb beszédben leintett és 100 korona pénzbirságra itélt.

— **Csáky Napoleon kiegyezett.** Három hónappal ezelőtt kinos szenzációt keltett az a hir, hogy a különcségeiről ismeretes *Csáky* Napoleon gróf, fiatal katonatiszt Bécs egyik legélénkebb forgalmu utján, a Ringstrassén minden előzetes összetüzés nélkül rálőtt egy Mravanetzné nevü asszonyra, akit azelőtt még csak nem is látott életében. Az asszony, aki a lövés következtében megsérült, följelentést tett a gróf ellen s egyszersmind kártéritési pőrt is inditott ellene. Az ügybe természetesen nyomban beleavatkozott a család és orvosszakértőket kért kirendelni, akik aztán konstatálták, hogy a gróf nem józan eszü és tettét beszámithatlan állapotban követte el. Ennek az orvosi véleménynek következtében a törvényszék a bünvádi eljárást meg is szüntette a merénylő ellen és a grófot, aki részére gondnokot rendeltek ki, beszállitották egy gyógyintézetbe. A kártéritési pör tovább folyt s ebben az ügyben már a gondnok képviselte a grófot. Mint most értesülünk, gróf Csáky Napoleon gondnoka kiegyezett az összes hitelezőkkel és a megsebesitett

asszonynyal is. *Mravanetzné* elállott követeléséről és megelégedett *5000 korona* kártéritéssel, amit már ki is fizettek neki. A gróf tovább is gyógyintézetben marad és az elmeorvosok nézete szerint rövid idő mulva kigyógyithatják betegségéből.

— **Az anyakönyvvezetők köréből.** A belügyminiszterium vezetésével megbizott m. kir. miniszterelnök Arad vármegyében a *soborsini* anyakönyvi kerületbe *Gerle* Károly segédjegyzőt, a születési és halotti anyakönyvek vezetésére szoritkozó hatáskörrel, anyakönyvvezetőhelyettessé nevezte ki.

— **A péksegédek panamája.** *Budapestről* táviratozzák: A Péksegedek Egyesületének panamájában a VIII. kerületi elöljáróság befejezte a vizsgálatot s az erről szóló jelentést beterjesztette a főváros tanácsához. Bejelenti az elöljáróság, hogy az egyesületben legkivált természetesen ennek kasszájában a *legnagyobb rendetlenségeknek jött nyomára.* A pénztárkönyvekben például 4554 korona pénzvagyon szerepel, a pénztárban azonban csak 11 koronát találtak.

— **A rágalom.** A példabeszéd mondja, hogy a rágalom öl. Egy, a maga nemében érdekes eset élénken bizonyitja, mennyire igaza van a példabeszédnek. Bécsből irják a következőket: Egy előkelő részvénytársaságnál bizalmi állása volt *Nothman* Vilmosnak. A derék, szorgalmas ember szép karriért csinált néhány év alatt s amikor megnősült, tekintélyes hozományt kapott a feleségével. Házasságának első éveiben boldogan éltek, hanem pár hónappal ezelőtt valami nemtelen rágalom vette a nyelvére a szép fiatal asszony nevét. A rágalom aztán a férj füléig jutott, aki felháborodással utasitotta azt vissza. Hanem a gyanu megfészkelte magát a gondolataiban s nem is tudott többé szabadulni attól. Megleste a feleségét, kutatott utána, de hát a hü asszonynak nem volt büne, amelyre rájöhetett volna. Még ez sem nyugtatta meg a gyanakvót, akit immár végsőkig felizgatott a féltékenység. A napokban mulatság volt egy bécsi villában s a házaspár is hivatalos volt arra. Ezen a mulatságon sok udvarló vette körül a szép hölgyet, aki szivesen mulatott a gavallérjaival. A férj rettenetes kinnal nézte ezt s végre elfogyott a nyugalma.

— Jer haza! Azonnal! — mondta a feleségének.

Az asszony nem akart botrányt okozni s engedelmeskedett a férjének. Amig hazaértek, utközben egy szót sem szólt a férj a feleségéhez; otthon azonban kitört a háboru, melynek csattanója revolverlövés volt. A berontott cselédek meatették meg a feldühödött férj elől az az asszonyt; de a golyó mégis a karjába furódott és sebet ejtett rajta. A családi drámát egész Bécsben élénken tárgyalják, mert mindenki ismeri az előzményeit. A sebesült asszonyt kórházba szállitották; a férj jelentkezett a rendőrségen, a hol jegyzőkönyvet vettek fel a vallomásáról.

— **Jótékonyság.** *Donáth* Simon ur, a néhai *Goldmann* Samu ravatalára szánt koszoru megváltására 5 koronát adományozott az *Aradi Kereskedők Köre* Erzsébet segitő alapjára. Az adományért ezuton is köszönetet mond *Hegyi* Albert elnök, az Erzsébet-segélyalap gondnoka.

— **A grófi kastély betörői.** Napokkal ezelőtt megirtuk, hogy gróf *Benyovszky* Emánuel Puszta-Jásztelken levő kastélyában történt betörés egyik tettesét: *Mandl* István (álnéven Seprényi János) 21 éves pincért a budapesti rendőrség letartóztatta. Mandl letagadta, hogy a lopásban társa volna, a nyomozás során azonban megállapitották, hogy a betörésben részes volt *Jedlicska* Béla apostagi születésű 33 éves gazdatiszt, akit tegnap délután, amikor a lopásból eredő összetört ezüstnemüt a fővárosban, egy ékszerésznél elakarta adni, letartóztatták. A kihallgatása során a rendőrség megállapitotta, hogy Jedlicska e hónap 2-án a József utcában levő honvédkerületi parancsnoksága előtt levő szemetesládában elrejtett egy sárga papirosba göngyölt csomagot, amelyben háromnegyed kilogramm sulyu összetört gyertyatartó volt. Az ellopott holmik közül még hiányzik két ezüst tálca és egy lapos fedelü, kulcscsal felhuzható aranyóra.

— **Viszály az aradi zenedében.** Ily cimü közleményünkre nézve annak konstatálására kérettünk föl, hogy a zenede választmányának tegnapi ülésén *Gebhart* István nem volt jelen.

— **Mielőtt fürdőre távozik, vagy utra megy,** föltétlenül nézze meg az utikészlet kiállitást Porter Vilmos Nagy Áruházában Aradon a Szabadságtéren. Ott sok hasznos tárgyat találni, amelyre szüksége lehet. Kézitáskák, fabőröndök vászon áthuzattal és anélkül, Mödler-féle pattent kofferek, nádfonatu uti kosarak toalett eszközök, kefe áruk, fésük, uszó és fürdő cikkek, szalmakalapok, sportjátékok stb. szóval minden elgondolható cikk, mely az utazó és fürdő közönséget érdekli. A felsorolt cikkeken kivül cipők, férfi és uri divat cikkek, porcellán és üveg servizek, gyermekjátékok és gyermekkocsik a legnagyobb választékban kaphatók.

— **Parketta** tükörfényes lesz Vojtek és Weisz-féle parkett-viasz használatától. 1 doboz 1 korona. 44

—x— **Pármai ibolya-szappan.** E név alatt pár év óta egy kitünő mosdószappan van forgalomban. Ki ne szeretné az ibolya illatot? S ha e kedves, gyöngéd illattal ellátott szappanról még azt tudjuk, hogy az arcbőrt finomitja, üditi, ugyannyira, hogy még a legérzékenyebb arcbőrűek is nagy eredménynyel használják s ha tudjuk azt, hogy hasonló finom minőségben ilyen árért külföldi szappant nem is lehet kapni, akkor méltán várhatjuk, hogy a közönség nem szánalmas pártolás céljából, hanem saját érdekében fogja használni e kiváló magyar gyártmányt. 1 drb. 80 fillér, 3 darab 2 korona 20 fillér. Készíti Szabó Béla pipereszappangyáros, Miskolcon. Kapható Aradon, Vojtek és Weisz gyógyáru kereskedésében, Maresch Gyula és Hegedüs Gyula kefe, pipere és illatszer-üzletében. 611

A szemlaki zendülés.

(Győrffy Gyula nyilatkozata.)

Arad, junius 16.

Győrffy Gyula orsz. képviselő és ügyvéd, a szemlaki zsellérek megbizottja, nyilatkozatot tesz közé, melyben cáfolni igyekszik a szemlaki forronuásról szóló hireket. Természetesen azt akarja kisütni, hogy a terrorizáló zsellérek nem hibásak. Alább leközöljük Győrffy nyilatkozatát, a melyből annyit mindenesetre megtudunk, hogy miként védekeznek ebben a nagy port felvert ügyben az érdekelt zsellérek.

A Szemlakról keltezett nyilatkozat igy hangzik:

A Szemlakról elterjesztett izgató hirekből egy szó sem igaz. A románok, németek és magyarok a legteljesebb egyetértésben és szeretetben élnek. Tegnap óta vagyok itt a képviselőtestület meghivása folytán az alapitványi uradalom bérleti ügyében, beszéltem *Meszlényi* ügyészszel, *Bogsán* szolgabiróval és a csendőrjárási parancsnokokkal. Oly nyugodt a nép, hogy minden csendőr felesleges, dacára a kétségtelen izgalomnak, melyet nem a bérlők miatt vagy ellen érez a nép. Szociálista izgatásról meg épen nincsen szó. A leggazdagabb a legszegényebbel egyetért, valamennyien egyek a képviselőtestülettel és elöljáróságggal. — Hiba van, de nem a népben és vármegyei hatóságokban.

Tiszta kép megalkotása céljából szükséges az itt következőket tudni: 1868. óta öt bérlő, *Kövér* Márton és társai birják a szemlaki vallásalapitványi birtokot, nekik adta bérbe az akkor volt kultuszminiszter az 5400 és nehány holdat, kis holdanként 5 frt 50 krajcárért, szóval öt forint 50 krajcárért a holdját oly vidéken, ahol már husz esztendő előtt a minimális bér 15 forint volt kis holdankint (de volt 40 forint is). Ezé az öttagu társaságé a szemlaki vallásalapitványi birtok bérlete 1904. October 1-ig 5 frt 50 krért.

Szemlak község — amely tulnépes, lakossága földéhes: van már benne amerikai kivándorlás is — valamint a szomszédos *Magyar-Pécska* elöljárósága és összes gazdái már régebben elhatározták, hogy az alapitványi bérletet megszerzik a maguk között való szétosztásra, de első sorban azért, hogy a szegény munkásnépnek is jusson a bérletből. Kimondták, hogy ők készek a haszonbérleti összegért jótállni, azt birtokukba bekebeleztetni. Ebben magyar, oláh, német: mindenki egyetértett és egyetért.

El is határozták, hogy a kultuszminisztternek ajánlatot tesznek a bérletre vonatkozóan. *Wlassics* miniszter megigérte szóval és irásban, hogy ők (a szemlakiak és a magyar-pécskaiak) kapják meg a bérletet, hozzátevén azonban, hogy ennek a kiadása csak nyilvános árverésen történhetik. Wlassics hivatali utódja minderről hallani sem akart és kijelentette hogy: a régi bérlőkkel ujitja meg a szerződést a nyilvános árverés mellőzésével.

Megerősitette e már a kormány a régi szerződést, nem tudjuk még. De — és ez az izgalom oka — a régi bérlők már társbérlőket szerződtettek maguk mellé Nagylak-ról. Ezek a társbérlők: *ügyvédek.*

Mikor a községbeliek ezt meghallották, elmentek Kövér Márton bérlőhöz és azt mondták neki, hogy ha már albérletbe adja az ő bérletét: adja nekik ugyanazokkal a feltételekkel, mint a nagylakiaknak; mert, ha nagylakiak kapják meg az albérletet, akkor nemcsak ők esnek el tőle, majd a nagylaki albérlők a *munkásokat* is Nagylakról hozatják s igy a szemlakiak kereset nélkül maradnak.

Kövér Márton bérlő ennek a kérésnek méltányos voltát be is látta és nyilatkozatot adott a szemlakiaknak, hogy ő kész nekik átadni a bérletet. Hasonló kéréssel mentek a többi bérlőhöz és a kérést ezek is teljesitették. De ugy látszik, később megbánták és szaladtak panaszukkal a vármegye nyakára. Szaladtak és szaladnak. Ebben áll a szemlaki „zendülés.“

TÖRVÉNYKEZÉS.

§ **Sajtóper a gyülekezési jogért.** Kecskeméten az idén, február 8-án a szocialisták értekezletet akartak tartani és szándékukat bejelentették *Vámos* Béla rendőrkapitánynak, a ki azonban a városi tanács hozzájárulásával a gyülés megtartását megtiltotta. E miatt a szscialisták lapja, a *Népszava* élesen megtámadta a kecskeméti rendőrkapitányt, őt *szocialista nyuzónak* nevezte s egyéb szidalmakkal illette. E sértő közlemény miatt az ügyészség sajtópert inditott a Népszava ellen. A sajtóügyi vizsgálat során a cikkért *Max* Márton huszonkétéves szabósegéd vállalta el a felelősséget. A budapesti esküdtbiróság előtt vádlott beismerte a cikk szerzőségét s azzal védekezett, hogy a rendőrség ok nélkül üldözi a szocialistákat. Az esküdtek bünösnek mondották ki Max Mártont a nyilvános becsületsértés vétségében. E határozat alapján a törvényt alkalmazó biróság *Max* Mártont *egy hónapi fogházra és ötszáz korona pénebüntetésre* itélte. Az itélet ellen a vádlott semmiségi panaszt jelentett be, melyet ma tárgyalt a kir. kuria *Kelemen* Mór elnöklete alatt, *Tarnai* János biró előadásában. A kuria *Tassy* Pál koronaügyész helyettes felszólalása után a semmiségi panaszt elutasitotta.

§ **Titkos tárgyalás egy pofon miatt.** Tegnapi lapunkban közölt ily cimü törvényszéki hirünkre vonatkozólag ma *Velcsov* Géza dr. és *Szathmáry* Béla dr. ügyvédektől nyilatkozatot kaptunk, amelyben kijelentik, hogy a *Strebán* János által *Andrássy* Rezső minorita áldozár ellen inditott büntető ügyben a tárgyalás nem volt zárt és az ügyvédektől sem vettek igéretet, hogy nem publikálják a tárgyalás lefolyását. A vádlottat felmentették; az itéletben mindkét fél megnyugodott.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

= **Fizetésképtelenségek.** A bécsi Creditoren Verein a következő fizetésképtelenségekről tesz jelentést: Klein Béla bőrkereskedő *Monor*, Altmann és Császár férfi és női divatáru cég *Budapest*, Hakker Mór kereskedő *Szent-Gotthárd.*

Szeszüzlet.

— Junius 16. —

Mai jegyzéseink: Kész árú nagyban nyers szesz 149 korona, kicsinyben 152 korona; finomitott szesz nagyban 152 korona, kicsinyben 154 korona hordó nélkül, per 100 liter %, beleértve 70 korona fogyasztási adót.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az *Aradi Közlöny* távirati tudósitása. —

Budapest, junius 16.

Delitőzsde. Buzakinálat mérsékelt, vételkedv korlátolt. Nyugodt irányzat mellett 26,000 métermázsa került forgalomba változatlan, közben néhány fillérrel olcsóbb árakon. Egyéb gabonanemek változatlanok, rozs olcsóbb. Időjárás szép.

Estitőzsde. Berlin ⅛ olcsóbb, Páris 5 magasabb.

Zárlat 12 órakor:

Buza októberre	9.02— 9.03
Rozs októberre	6.79— 6.80
Zab októberre	5.86— 5.87
Tengeri juliusra	5.19— 5.20
Tengeri augusztusra	5.30— 5.31
Tengeri szeptemberre	5.50— 5.51
Repce augusztusra	10.45—10.55

Zárlat 5 órakor:

Buza októberre	8.96— 8.97
Rozs októberre	6.74— 6.75
Zab októberre	5.82— 5.83
Tengeri juliusra	5.14— 5.15
Tengeri augusztusra	5.26— 5.27
Tengeri szeptemberre	5.50— 5.51
Repce augusztusra	10.45—10.55

Zárul 5 órakor:

Osztrák hitelrészvény	639.50
Magyar hitelrészvény	743.—
Leszámitolóbank részvény	449.50
Rima-Murányi vasmü részvény	484.50
Osztrák-magyar államvasuti részvény	633.75
Közuti vasut	570.—
Városi villamos vasut részvény	330.—

Budapest-kőbányai sertéskereskedelem.

— Junius 16. —

Magyar elsőrendü: Oreg nehéz páronként 400 kilogrammón felüli sulyban ——— fillérig; öreg közép páronként 300—400 kilogramm sulyban ——— fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli sulyban 113—115 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammig terjedő sulyban 114—115 fillérig; fiatal könnyü páronként 250 kilogrammig terjedő sulyban 115—116 fillérig.

Szerbiai: Nehéz páronként 260 kilogrammon felüli sulyban 110—112 fillérig; közép páronként 240—260 kilogrammig terjedő sulyban 112—114 fillérig; könnyü páronként 240 kilogrammig terjedő sulyban 112—116 fillérig.

Sertéslétszám: Junius 13. napján volt készlet 36,527 darab, junius 14. napján fölhajtatott 466 darab, junius 14. napján elszállittatott 525 darab, junius 15. napján maradt készlet 36,464 darab.

A hizott sertesüzlet irányzata: Csöndes.

NAPIREND.

Junius 17. Péntek. Róm. kath. naptár: Peregrin. — Protestáns naptár: Peregrin. — Görög-keleti naptár (junius 4.): Metrofán. — A nap kél 3 óra 46 perckor, nyugszik 7 óra 43 perckor.

Kölcsey-könyvtár. Nyitva van hétfőn, szerdán és szombaton délelőtt 11½—12½ óráig; kedden, csütörtökön és pénteken délután 1½—2½ óráig; vasárnap és ünnepnapokon zárva. Helyiség: Erekiyemuzeum helyisége melletti ülésterem.

Időjóslás. A központi meteorologial-intézetnek Aradra küldött táviratai szerint a mai napra a következő időjárás várható: Meleg, száraz.

Junius 17. Az aradi turista-egyesület választmányi ülése este 6 órakor (Vass-étterem.)

CSARNOK.

A belvederi Apolló.

Irta: **Hevesi József.**

(Vége.)

Egy este el is határoztam, hogy másnap figyelmeztetni fogom a terjengő hirekre. Legyen óvatosabb. Kényes dolog ugyan az ilyen ügyekbe avatkozni, de végre is idegenben voltunk s ugy hittem, hogy kötelességem óvatosságra inteni. Szépen ki is cirkalmaztam magamban, hogy milyen körülirással fogok hozzá a kényes ügyhöz.

Másnap reggel azonban a szobapincér egy kis levélkét nyujtott át. Pillantást vetek rá. Nem nekem szólott. A stuttgarti ügyvédnek. Vissza adom a pincérnek, aki bocsánatkérés mellett nyujt át egy másik levelet. Ez már nekem szólott. Rögtön ráismertem a festő irására. Csak néhány sor volt benne. Bocsánatot kér, hogy bucsu nélkül utazott el, hanem egy sürgöny . . . stb.

Tisztában voltam azonnal. Ismerem én már az efajta sürgönyököt. Azután meg az a levél is elég ékesszóláan beszélt. Mikor a reggelihez lementem, már akkor az összes vendégek ezzel a kis pikantériával édesitették meg reggeli kávéjukat. Mindenki tudott róla, mert mindenki előrelátta.

Minthogy ebben a dologban én is érdekelt voltam, elhatároztam, hogy a legközelebbi vonattal elhagyom a szigetet, nehogy különféle kérdések és kiváncsi tekintetek ostromainak ki legyek téve.

Hogy a szerencsétlen stuttgarti ügyvéddel se legyen találkozásom, ebédelni is igy messzire eső vendéglőbe mentem. Azonban alig rendeltem meg egy kis sarok asztalnál az ebédet — a vendéglő erkélyén, éppen közvetlen mellettem kit pillantok meg? Az én ügyvédemet.

Ő is észre vett és — hangos kacagásra fakadt.

— Egy gondolatom voltunk ugy-e? szólt jókedvüen. — On sem akart találkozni velem? No nem baj. Ha nincs ellene kifogása . . .

Egy mellettem álló üres székre mutatott.

— Kérem!

Helyet foglalt mellettem és minden bevezetés nélkül áttért a tárgyra:

— On engem sajnál, én meg a barátját sajnálom. Ebben áll éppen a helyzet komikuma. Ha szinmüveket szokott irni, halásabb sujet ennél az esetnél keresve sem találhatna.

— Nem értem.

— Mindjárt kérem. Onnek mindenekelőtt tudnia kell, hogy Marietta nem a feleségem.

— Hát?

— Hogy kinek a felesége? Nem tudom határozottan, azt hiszem, egy düsszeldorfi zongora tanáré, akitől én éppen ugy szöktettem meg, mint ahogy tőlem elragadta az ön barátja — a belvederi Apolló segitségével.

— A belvederi Apolló?

— Ugy van! Ismeri ön azokat a transparenseket, amelyeket az ablakokra szoktak fölakasztani s amelyek, ha rajtuk a világosság áthatol, bizonyos szép ábrákat mutatnak. Mariettenek egy ilyen transparense a belvederi Apollót ábrázolta. Mikor néhány hét előtt Düsszeldorfban vele megismerkedtem és ez az ismeretségünk bizalmasabb viszonynyá fejlődött, abban állapodtunk meg, hogy valahányszor Mariette ablakában a belvederi Apolló megjelenik, akkor a zongoratanár ur boldogabb égnajlat alatt kalimpáltetje a skálákat. Szóval akkor a levegő tiszta és Mariette egyedül van.

Minthogy pedig a maestro igen keresett tanár volt, Apolló igen gyakran jelent meg az ablakban, hogy nekem Mariette epedő szivéről hirt adjon.

Egyszerre azonban rajtavesztettük. A korsó és a kut hagyományai szerint. A maestró váratlanul érkezett haza és már másnap én Mariettel együtt utaztam Berlin felé. A többit aztán sejtheti ön. Két-három hét mulva beteltem Mariette lángoló hajával és kissé érzelgős szerelmével. Utra keltem vele, fürdőről-fürdőre, városról-városra, hátha elveszteném valahol? Végre ideérkeztünk. Itt aztán megismerkedett az ön barátjával. A festő ur nagy haladásokat tett Mariette szivében. Eszrevettem jól. Engedtem is, hadd perzselje meg magát az ön pillangó barátja Mariette lángoló hajánal . . . Képzelje, milyen kedves meglepetés várt reám tegnap, midőn szállodai szobánk ablakára föltekintve, megpillantottam ott — a belvederi Apollót.

Rögtön tisztában voltam a helyzettel. Mariette ugyanazzal a jellel csalt meg engem, amelylyel annak idején a szerencsétlen zongoramestert. Mert Apollót, mint szerelmünk szent ereklyéjét magával hordta mindenfelé.

Én ügyesen játsztam végig szerepemet. Váratlanul toppantam haza és Mariette s az ön barátja ma már utban vannak . . . A szegény, szegény tatár! . . .

Mikor egy hét mulva Berlinbe érkeztem, a Monopol-szálló lépcsőjén fütyürészve jön velem szembe az én festő barátom.

Igen jókedvü volt és melegen szoritott magához.

— Ugy-e nem haragszik, hogy olyan hirtelen elutaztam? Hja a sürgöny . . .

— Mondja inkább Mariette . . .

— Persze, hogy Mariette . . . Mondhatom ügyes asszony volt.

— Volt?

— Volt. Márcsak volt . . .

— Hogyan?

— A belvederi Apolló segitségével megszabadultam tőle.

— Nem értem?

— Pedig a dolog nagyon egyszerü. Volt neki egy belvederi Apollója.

— Azt tudom.

— Nos hát négy napig laktunk együtt ebben a szállóban, mikor egy délután észrevettem, hogy az a bizonyos belvederi Apolló megjelenik Mariette ablakában. Rögtön gyanakodni kezdtem. És nem ok nélkül. Apolló ur most egy francia mérnöknek adott hirt Mariette epedő szivéről . . .

Nekem éppen elég volt már a lángoló hajból. Egy jól kiszámitott pillanatban toppantam haza és — Mariette most a francia mérnököt boldogitja a belvederi Apolióval.

Vasuti közlekedés.

— Érvényes 1904. évi május hó 1-től. —

ARADRÓL

Budapest felé indul:

Nagyváradra reggel	5.10
Gyorsvonat reggel	8.18
Személyvonat d. e.	11.25
Gyorsvonat délután	4.16
Személysz. tv. d. u.	4.51
Személyvonat este	9.30

Erdély felé:

Személyvonat reggel	6.25
Gyorsvonat délután	12.22
Soborsinig délután	2.04
Személyvonat d. u.	4.02
Radnára délután	6.35
Gyorsvonat este	7.11

Temesvár felé:

Személyvonat reggel	6.15
Személyvonat d. e.	12.17
Vegyesvonat délután	5.—

Szeged felé:

Személyvonat reggel	4.50
Vegyesvonat reggel	7.10
Személyvonat d. u.	4.06

Brád felé:

Személyvonat reggel	6.25
Vegyesvonat d. u.	12.27
Gurahoncig szv. d. u.	4.25

ARADRA

Budapest felől érkezik:

Személyvonat reggel	6.05
Személysz. tv. reggel	9.10
Gyorsvonat délelőtt	12.12
Személyvonat d. u.	3.29
Gyorsvonat este	7.04
Szv. Szolnokról este	9.—

Erdély felől:

Soborsinról reggel	6.59
Gyorsvonat reggel	8.08
Személyvonat d. e.	10.50
Radnáról délután	2.36
Gyorsvonat délután	4.01
Radnáról vas. és ün. e.	8.07
Személyvonat este	8.50

Temesvár felől:

Vegyesvonat d. e.	10.40
Személyvonat d. u.	3.42
Személyvonat éjjel	10.59

Szeged felől:

Személyvonat reggel	8.35
Vegyesvonat este	6.59
Személyvonat éjjel	10.33

Brád felől:

Gurahoncról szv. reg.	8.03
Vegyesvonat délelőtt	11.—
Személyvonat este	6.49

Motormenetek

Arad—Uj-Szt.-Anna—Kétegyháza között.

Kétegyháza felé reg.	6.10	Kétegyháza felől d. e.	12.—
Kétegyháza felé d. u.	12.01	Kétegyháza felől este	6.03

Arad—Mezőhegyes között.

Battonya felé reggel	8.14	Mezőhegyes felől reg.	5.48
Battonya felé d. u.	12.30	Battonya felől d. e.	11.09
Mezőhegyes felé este	5.32	Battonya felől d. u.	3.40

Arad—Borosjenő között.

Borosjenő felé d. e.	8.23	Borosjenő felől d. u.	1.58
Borosjenő felé d. u.	2.40	Borosjenő felől este	9.14

IDEGENEK ARADON.

— Junius 16. —

Fehér Kereszt szálloda. Révész József utazó Bécs. — Fehér Adolf utazó Budapest. — Lusztig Károly utazó Brassó. — Molnár Ödön mérnök Budapest. — Szilágyi Gyula földbirtokos neje Kunágota. — Gershl György utazó Budapest. — Scholtz Agost tanár Budapest. — Ruchlander Pál utazó Budapest. — Sither József máv. hivatalnok Budapest. — Dentsch József utazó Bécs. — Vajda József utazó Makó. — Steiner Emánuel utazó Bécs.

NYILTTÉR.*

Baross-parki kioszk.

Ma pénteken

este 8 órától 11 óráig

Almai Albert Péter

teljes zenekarával

zene-estélyt

rendez.

Vasárnap este nagy

jótékonycélu tombola-játék.

Tisztelettel

Szüsz Mór, megbizott.

Varrónő,

ki jó izléssel a legkényesebb igényeknek is megfelelően készit **női és gyermek toiletteket,** házakhoz ajánlkozik. Továbbá házon kivül is.

Szives megkeresések esetleg levélileg kéretnek, melyre pontos választ személyesen adhatok.

A t cz. hölgyközönség szives pártfogását kéri

Hugyetz Róza,
női szabó, Kápolna-utcza 2. reformátos templommal szemben.
3141

Magyar királyi államvasutak.

83982—1904. szám.

Pályázati hirdetmény.

(Vontatási szén szállitása iránt.)

A magy. királyi államvasutak igazgatósága az 1905. évi márczius hó 1-től számitandólag egy, illetőleg két éven át, évenkint mintegy 70000—100000 tonna vontatási szén szükségletét biztositani óhajtván, eziránt nyilvános pályázatot hirdet.

Az ajánlatok **1904. évi julius hó 5 ig** beterjesztendők, a bánatpénzek pedig a megelőző napon déli 12 óráig beküldendők.

A pályázatra vonatkozó részletes feltételek, ugyszintén az általános és különleges szállitási feltételek a magyar királyi államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál (Budapest, VI., Andrássy-ut 73. sz. II. em. 43. ajtó), valamint minden üzletvezetőségnél megtekinthetők, vagy a megállapitott ár előzetes lefizetése mellett a magyar királyi államvasutak budapesti nyomtatványtáránál posta utján is megrendelhetők, megjegyeztetvén, hogy a különleges szállitási feltételek minden példányáért 30 fillért, az általános feltételekért pedig 50 fillér fizetendő.

A feltételeknek posta utján való küldése esetén 20 fillér postaköltség is beküldendő.

Budapest, 1904. évi junius hó.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

12721/1904.

Hirdetmény.

Az 1904. évi május honapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által beterjesztett összeirási jegyzék 8 drb. ivét, az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t.-cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasitás 17. § a értelmében 1904. évi junius hó 16-ik napjától számitandó 8 napra a fogyasztási adófelügyelőség hivatalos helyiségében közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek névszerint: Kormon Gyuláné, Kondorossy Jánosné, Friedmann József, Schwarcz Ignáczné, Friedmann Lajos, Vári József, gróf Münszter Ernőné és Stern Ábrahám, a kik italmérési engedélyt kaptak nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve az érdekelteken kivül a kereskedelmi testület és ipartestület is nyujthat be a városi fogyasztási adófelügyelőségnél észrevételeket.

Arad, 1904. évi junius hó 11-én.

A városi tanács.

Árlejtési hirdetmény.

Az aradi gör. kel. román consistorium 3200/904. sz. jóváhagyása folytán a simándi gör. kel. román templom helyreállitási munkálatainak eszközlése céljából **f. hó 25-én d. e. 10 órakor** az itteni hitközség házánál szóbeli árlejtés tartatik.

Kikiáltási ár 8196 kor. 25 fill. mely összegben az aranyozási és müfestési munkálatok is benfoglaltatnak. Zárt irásbeli ajánlatok is elfogadtatnak a szóbeli árlejtést megelőzőleg.

A tervek, költségjegyzék és az árlejtési feltételek előzőleg megtekinthetők a simándi gör. kel. román egyház lelkészi hivatalában vagy Niga János épitésznél Arad, Atzél Péter-utcza 1. sz. 1632

Az árlejtésben résztvenni óhajtók tartoznak a kikiáltási árnak 10%-át bánatpénzül letenni.

Simánd, 1904. junius hó 16-án.

Beles Ágoston.

SIÓFOK

Balatonfürdő $2^1/_4$ órányira Budapesttől a déli vasut mentén.

Elsőrangu

női és gyermekfürdő

modern szállókkal, nagy parkkal és fenyves erdővel. Vasuti és hajóállomás, posta, távirda és helyközi telefon.

Kitünő fürdő idegedző hullámveréssel.

Vendéglő és kávéház házi kezelésben, á la carte és napi 7 és 8 koronás penzionszerü étkezéssel.

Vizvezeték, villanyvilágitás. Május—szeptemberre olcsó menettérti jegyek.

Szinház. Lóverseny. Mulatságok. Regatta. Uszóverseny.

Fodor Károly fővárosi vivómester nagyszabásu

Sporttelepe.

Vivóakadémia. Football. Lövészet. Gyermekatlétika. Lawn-Tennisz stb. s b. A Székesfehérvári V. kerületi honvédzenekar szolgáltatja a térzenét.

Felvilágositással és prospektussal készséggel szolgál a **fürdőigazgatóság Siófokon.**

Költözködésre

ajánljuk általánosan elismert

Rovarporainkat

melyek **bolhák, svábok és poloskák** irtására biztos hatással birnak.

Kapható:

30, 50, 1.— 1.50, kor. dobozokban, és kimérve. 118

Vojtek és Weisz

drogueria és parfumeria nagykereskedésében

ARADON.

VAJDA BENO

fogorvos

Arad, Szabadságtér szinház épület.

Készit rágásra teljesen használható

müfogakat

4 koronától részletfizetésre is. Fogak plombirozása feltünő olcsón jótállás mellett fájdalomnélküli foghuzás 2 korona. 1247

Magyar királyi államvasutak.

103710—1904. számhoz.

Hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak kezelésében levő marosvásárhely—szászrégeni helyiérdekü vasut Szászrégen állomásától a tervezett Déva állomásig mintegy 26 klm. hosszban kiépitendő vasutvonalon létesitendő alább megnevezett munkákra és teljesitményekre nyilvános versenytárgyalást hirdetünk.

A munkák és teljesitmények a következők: Az összes föld- és sziklamunkák, a vizmentesitő és csuszások ellen biztositó munkák, az ültetvények, burkolatok, fonások, védmüvek és az utépitmények összes munkái; továbbá a hidak és az áteresztők alapozási és falazási, valamint vasbeton munkái, a mütárgyak vasszerkezetére helyezendő fa-alkotórészek, a 2·0 m. nyilásig terjedő pálya mütárgyak és bármily nyilásu egyéb mütárgyak faszerkezetei; a felépitmény kavicsolása és lerakása, valamint a felépitményi anyagok és a vasbeton áteresztők vasalkatrészeinek szállitása Szászrégen állomásról a felhasználási helyekre; az épületek a vizbeszerzésre szükséges létesitmények; végre a pályabeosztás és elzárás előállitása.

Az ajánlatok alapjául szolgáló terveket és iratokat, továbbá a szerződéstervezetet, az ajánlati mintát és a pályázati feltételeket a magyar királyi államvasutak épitési szakosztályában (VI., Teréz-körut 56. szám I. emelet), valamint az épitő felügyelőség irodájában (Szászrégen) lehet a rendes hivatalos órákban megtekinteni.

Az épitő felügyelőség a vonal mentén végzett talajkutatások eredményével a munka végrehajtására és az anyag elosztására vonatkozó adatokkal is szolgál.

Az ajánlatok benyujtásához megkivánt ajánlati mintát, a pályázati feltételeket, a szerződés tervezetet, a kitöltetlen árjegyzéket és költségszámitást az igazgatóság központi tervtárában (VI., Teréz-körut 56. szám földszint) lehet megvenni.

Ajánlatokat csak a felsorolt összes munkákra és teljesitményekre együttesen lehet tenni és az ajánlatokat legkesőbb **1904. évi julius hó 9-ik napjának déli 12 óráig** kell benyujtani a magyar királyi államvasutak igazgatóságának épitési és pályafenntartási főosztályánál (VI., Teréz-körut 56. szám II. em.)

Az ajánlat benyujtását megelőzőleg, de legkésőbben 1904. évi julius hó 8-ik napjának déli 12 órájáig 32.000 kor., szóval Harminczkettőezer korona bánatpénzt kell letenni a m. kir. államvasutak központi főpénztáránál (VI., Andrássy-ut 75. szám földszint).

Budapest, 1904. évi junius hó 8.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

Akinek

ismeretség hiján

házastársra, nevelőre, üzletvezetőre, könyvelőre, segédre, ispánra, gazdatisztre, kulcsárra, vinczellérre, kertészre,

kulcsárnőre, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobaleányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzbeszedőre, házmesterre, stb.-re van szüksége

Aki

eladni kiván

bútort, zongorát, bort, gyümölcsöt, gabonát,

üzletet, műhelyt, lakást stb.; vagy

Aki

bérbeadni kiván

birtokot, házat vadászterületet,

halászatot, telket, kocsit, lovat,

Aki

mindezeket vétel vagy bérbevétel czéljából keresi;

Aki

valamely állást betölteni kiván: legbiztosabban ér czélt, ha az

„ARADI KOZLONY"

kis hirdetési

rovatát használja.

---

200 koronáért

eladó egy használt, erős szerkezetű rövidzongora. Walthier Györgynél Eleken, Aradmegye. 1609

Három szobás

utczai lakás elköltözés miatt augusztus hó, esetleg november hó elsőjétől engedménynyel kiadó. Megtekinthető naponta délelőtt 10-től 4 óráig Fáblán-utcza 6., I. em. 3. sz. alatt. 1616

Tanuló lányok felvétetnek

női szabósághoz Blum Györgynénél, József főherczeg-út 7. szám alatt. 1628

A ki Jókai Mór

dicső halottunk összes munkáit megszerezni óhajtja, annak a legkedvezőbb részletfizetés mellett eszközlöm ki a szállítást, akár sorozatonkint, akár egyszerre. Levelek „Jókai" jelige alatt a kiadóba küldendők.

Nagymennyiségü Maculatura

eladó az Aradi nyomda Részv. Társaságnál.

Kerékpár kilométer térkép

Tervezte: **Maurer Mihály.**

Ára 80 fillér.

Kiadja: **Ingusz I. és Fia** könyvkereskedése Aradon.

Szépségápolás.

Szeplős, májfoltos, pattanásos, fonnyadt, ránczos arczuak szépségüket vissza nyerik. Haj, kéz, kő röm ápolás. Szépség ápolási szalon Szabadság-tér 14. sz. I. emelet. 1629

Kutakat épit,

mélyit és fur

Licsmann József

kutmester 95

Arad, Könyök-utcza 3. szám.

Különlegesség

hegyi sziklákban is.

Kerékpár és varrógép

raktár.

Kalmár * József

villanyműszerész

ARAD, Salacz-utcza 2. sz.

(Központi szállodával szemben.)

Varrógépek, kerékpárok

kedvező részletfizetések

mellett kaphatók.

Készit telefon- és villanycsengő

berendezéseket. 1326

Nagy szakszerü javitó-műhely.

Magyar királyi államvasutak.

79754—1904. sz.

Pályázati hirdetmény.

A magyar királyi államvasutak igazgatósága az 1904. évi szeptember hó 1-től 1905. évi augusztus hó végéig terjedő időre szükséges 10,000 métermázsa repczeolaj szállitása iránt ezennel nyilvános pályázatot hirdet.

A kiirt mennyiség csak megközelitő szükségletet képezvén, az igazgatóság fentartja magának a jogot, hogy ezen mennyiségnél egy negyedrész erejéig többet vagy kevesebbet megrendelhessen.

Az ivenként egy koronás okmánybélyeggel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb **1904. évi junius hó 28 án déli 12 óráig** a magyar királyi államvasutak anyag- és leltárbeszerzési szakosztályánál benyujtandók vagy postán oda beküldendők.

Bánatpénz gyanánt az ajánlott olaj értéke 5% a legkésőbb 1904. évi junius hó 27 én déli 12 óráig a magyar királyi államvasutak budapesti főpénztáránál leteendő.

Szállitásra nézve mérvadók és kötelezők a 122291—96. számu általános szállitási és a fenti anyagok szállitására vonatkozó 111330—901. számu különleges feltételek.

A pályázatra, valamint a szállitásra vonatkozó egyéb részletes módozatok az ajánlati felhivásban foglaltatnak, mely az igazgatóság anyag- és leltárbeszerzési szakosztályában, valamint az üzletvezetőségeknél és a hazai ipar és kereskedelmi kamaráknál betekinthető.

Az ajánlati felhivás az ajánlatot tenni szándékozóknak a fent nevezett anyag- és leltárbeszerzési szakosztály által ingyen adatik ki, vagy kivánatra postán megküldetik.

Budapest, 1904. évi május hó.

Az igazgatóság.

(Utánnyomás nem dijaztatik.)

+ Elzsirosodást +

ártalmatlanul eltávolit annélkül, hogy az életmódot változtatni kellene Thiele zsirmentesitő theája. Csomagja utánvéttel bérmentve és elvámolva 2 kor. 50 fillér, 4 csomag 8 kor. 60 fillér. **Ludwig Thiele** Droguist, **Mannheim.** 3351

Ékszer tárgyakat,

órákat,

tört arany- és ezüst-nemüt,

zálogczédulákat

a legmagasabb árban vesz vagy más uj tárgyakra átcserél

DEUTSCH IZIDOR

órás és ékszerész

ARAD, TEMPLOM-UTCZA

Minorita-palota. 1078

Legolcsóbb bevásárlási forrás ékszerekben és órákban.

Egy tanuló felvétetik.

Telefon 438.

Uj üzlet!

Van szerencsém a n. é. közönség b. tudomására hozni, miszerint helyben **Ferray-utcza 4. szám alatt** egy a mai kor igényeinek teljesen megfelelő **üveg, porczellán, kép keret és lámpa raktárt** nyitottam 701

Ifj. Fitus József

czégem alatt, hol ugy üveg, porczellán mint képek és keretek, lámpák nagy választékban, mik az árak feltünő olcsósága folytán nagy feltünést keltenek; különösen ajánlom **épitész és asztalos urak figyelmébe épület üvegezést vállalatomat** ugyszintén vendéglős uraknak nagy raktáromat, mely minden uj mintákkal fel van szerelve. Az árak feltünő olcsók és kedvezők. **Kölcsön edény minden alkalomra. A legcsekélyebb bevásárlásnál az ismert fénykép kedvezmény.**

PÉNZ!

Az alábbi fizetési módozatok mellett **törlesztéses kölcsönöket** földbirtokra, kész városi házakra, épitésekre, továbbá **személyhiszelt: papoknak**, katonatiszteknek, állami- és magánhivatalnokoknak, kereskedőknek, iparosoknak és nyugdijasoknak 5—20 évi törlesztésre kezes és **kezes nélkül** leggyorsabban és discréten irodánk utján lehet nyerni.

Csekély dijazásunk csak a czél elérése esetén és utólagosan lesz megfizetve.

A szükséges okmányokat irodánk saját költségén szerzi be, mely költségek csak utólagosan lesznek megtéritve.

A) Általunk szerzett kölcsönök ujabbi kiváló előnyei:

1. Kölcsöneink olcsó kamatuak.
2. Kevés levonás.
3. A törlesztések évente a tartozásból leiratnak s csak a kisebbitett összeg után kell kamatot fizetni és a kamat és tőke egyaránt is törleszthető.
4. Indokolt késedelmes befizetés után **birságot nem kell fizetni.**
5. Kivánatra a részletekért a pénzbeszedő házhoz jön, vagy posta-cheque-el bérmentve a postán is fizethető.

B) A negyedévi törlesztéses kölcsöneink kiváló előnyei a következők:

1. Rendkivüli olcsók, mert negyedévenkint törlesztett összeg a tartozásból azonnal leiratik s az adós mindig csak a tényleges tartozása után fizet kamatot.
2. A törzsrészjegyek rendszerint 8%-ot jövedelmeztek és az osztalék az óriási forgalom következtében évente még emelkedhetik: ugyszintén évente kifizettetik.
3. A törzsrészjegyek előzetes felmondás mellett teljes összegben visszaváltatnak.
4. Egy ilyen kölcsön legkésőbb 2½ év alatt kiegyenlittetik, mely után minden fizetési kötelezettség azonnal megszünik. 1614

C) Jelzálogkölcsöneink kiváló előnyei a következők:

15 évi törlesztésre	4.75%	A kölcsönösszeg magassága szerint.	40 évi törlesztésre	3.15%	A kölcsönösszeg magassága szerint.
22 „ „	4.—%		46 „ „	2.96%	
30 „ „	3.75%		50 „ „	2.85%	
32 „ „	3.50%		60 „ „	2.65%	
33 „ „	3.30%		65 „ „	2.33%	
38 „ „	3.25%		70 „ „	2.30%	

Fizetségben **nemcsak** a kamat és kezelési költség, hanem a tőketörlesztés is bennfoglaltatik.

Altalánosértesitő iroda

tulajdonosok: **Klonda és Szathmáry**

ARAD, Salacz-utcza 8.

Kérjen

Selle és Kary-féle

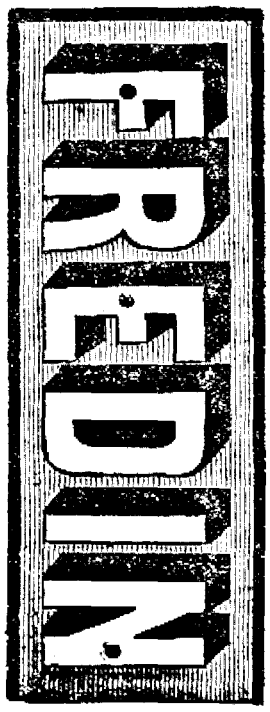

a legjobb **tisztitószer** 974

minden jobb czipőhöz sárga avagy fekete.

Különösen ajánlatos Boxcalfs, Oscarta, Chevreaux és lakk-czipőkhöz!

Bécs, XII/1.

Aradi nyomda részvénytársaság könyv nyomdája. Pusztafi és Tsia (Budapest, V., Lipót-körut 17.) festékével.